

Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse ja söödaseaduse muutmise seaduse eelnõu seletuskiri

1. Sissejuhatus

1.1. Sisukokkuvõte

Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse (edaspidi *ELÜPS*) ja söödaseaduse muutmise seaduse eelnõu (edaspidi *eelnõu*) välja töötamise on eelkõige tinginud ELÜPS-i reguleerimisalaga seotud Euroopa Liidu õigusaktides pärast seaduse väljatöötamist tehtud muudatused, mis tuleb Euroopa Liidu õigusaktidega kooskõla tagamiseks ka ELÜPS-is arvesse võtta. Samuti on vaja teha ELÜPS-is muudatusi, et lahendada selle rakenduspraktikas kerkinud probleeme, täpsustada osade sätete sõnastust, et luua suurem õigusselgus, vähendada ettevõtjate halduskoormust ning rakendusasutuse töökoormust.

1.2. Eelnõu ettevalmistajad

Eelnõu ja seletuskirja on koostanud Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi põllumajanduspoliitika osakonna valdkonnajuhid Janeli Tikk (6256 299, janeli.tikk@agri.ee) ja Kerli Nõges (6256 560, kerli.noges@agri.ee), sama osakonna nõunikud Liis Raska (6256 125, liis.raska@agri.ee) ja Liina Jürgenson (6256 270, liina.jyrgenson@agri.ee) ning sama osakonna peaspetsialistid Renata Tsaturjan (6256 507, renata.tsaturjan@agri.ee) ja Ahto Tilk (625 6221, ahto.tilk@agri.ee), põllumajanduskeskkonnapoliitika osakonna nõunik Veronika Vallner-Kranich (6256 253, veronika.vallner-kranich@agri.ee) ning sama osakonna peaspetsialist Siim Suure (6256 118, siim.suure@agri.ee), regionaalarengu osakonna peaspetsialist Allar Korjas (625 6162, allar.korjas@agri.ee), strateegia- ja finantsosakonna valdkonnajuht Joosep Lukk (625 6538, joosep.lukk@agri.ee), teadus- ja arendusosakonna juhataja Liis Sipelgas (625 6249, liis.sipelgas@agri.ee) ning maapoliitika ja riigivara osakonna valdkonnajuht Reena Osolin (625 6287, reena.osolin@agri.ee). Eelnõu koostamisel osalesid ja juriidilise ekspertiisi eelnõule tegid Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi õigusosakonna nõunikud Jaana Lepik (5669 1973, jaana.lepik@agri.ee) ja Ketlyn Roze (625 6127, ketlyn.roze@agri.ee). Keeleliselt on eelnõu toimetanud Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi õigusosakonna peaspetsialist Laura Ojava (625 6523, laura.ojava@agri.ee).

1.3. Märkused

Eelnõu ei ole seotud ühegi menetluses oleva eelnõuga ega Vabariigi Valitsuse tegevusprogrammiga.

Eelnõuga muudetavad sätted on seotud järgmiste Euroopa Liidu õigusaktide rakendamisega:

- Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2021/2115, millega kehtestatakse liikmesriikide koostatavate Euroopa Põllumajanduse Tagatistfondist (EAGF) ja Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist (EAFRD) rahastatavate ühise põllumajanduspoliitika strateegiakavade (ÜPP strateegiakavad) toetamise reeglid ning tunnistatakse kehtetuks määrused (EL) nr 1305/2013 ja (EL) nr 1307/2013 (ELT L 435, 06.12.2021, lk 1–186);
- Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2021/2116, mis käsitleb ühise põllumajanduspoliitika rahastamist, haldamist ja seiret ning millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) nr 1306/2013 (ELT L 435, 06.12.2021, lk 187–261);

- Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1308/2013, millega kehtestatakse põllumajandustoodete ühine turukorraldus ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrused (EMÜ) nr 922/72, (EMÜ) nr 234/79, (EÜ) nr 1037/2001 ja (EÜ) nr 1234/2007 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 671–854);
- Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2024/1143, milles käsitletakse veinile, piiritusjookidele ja põllumajandustoodetele antavaid geograafilisi tähiseid ning põllumajandustoodete garanteeritud traditsioonilisi tooteid ja vabatahtlikke kvaliteedimõisteid ning millega muudetakse määrusi (EL) nr 1308/2013, (EL) 2019/787 ja (EL) 2019/1753 ning tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) nr 1151/2012 (ELT L 2024/1143, 23.04.2024);
- komisjoni delegeeritud määrus (EL) 2022/126, 7. detsember 2021, millega täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) 2021/2115 täiendavate nõuetega teatavatele sekkumisviisidele, mille liikmesriigid määravad kindlaks kõnealuse määruse kohastes ajavahemikuks 2023–2027 ette nähtud ÜPP strateegiakavades, ning eeskirjadega, milles käsitletakse maa heas põllumajandus- ja keskkonnaseisundis hoidmise (HPK) 1. standardi kohast suhtarvu (ELT L 020 31.1.2022, lk 52);
- komisjoni delegeeritud määrus (EL) 2022/1172, millega täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) 2021/2116 ühtse haldus- ja kontrollisüsteemi osas ühises põllumajanduspoliitikas ning tingimuslikkusega seotud halduskaristuste kohaldamise ja arvutamise osas (ELT L 183, 08.07.2022, lk 12–22);
- komisjoni rakendusmäärus (EL) 2022/1173, millega kehtestatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/2116 kohaldamise eeskirjad ühise põllumajanduspoliitika ühtse haldus- ja kontrollisüsteemi kohta (ELT L 183, 08.07.2022, lk 23–34);
- komisjoni delegeeritud määrus (EL) 2023/2429, millega täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) nr 1308/2013 turustamisstandardite osas puu- ja köögiviljasektoris, teatavate töödeldud puu- ja köögiviljatoodete puhul ja banaanisektoris ning tunnistatakse kehtetuks komisjoni määrus (EÜ) nr 1666/1999 ning komisjoni rakendusmäärused (EL) nr 543/2011 ja (EL) nr 1333/2011 (ELT L, 2023/2429, 03.11.2023, lk 1–77);
- komisjoni rakendusmäärus (EL) 2023/2430, millega kehtestatakse turustamisstandarditele vastavuse kontrolli eeskirjad puu- ja köögiviljasektoris, teatavate töödeldud puu- ja köögiviljatoodete sektoris ning banaanisektoris (ELT L, 2023/2430, 03.11.2023, lk 1–18);
- Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2023/2674, 22. november 2023, millega muudetakse nõukogu määrust (EÜ) nr 1217/2009 seoses põllumajandusliku raamatupidamise andmevõrgu ümberkujundamisega põllumajandusliku kestlikkuse andmevõrguks (ELT L, 2023/2674, 29.11.2023);
- nõukogu määrus (EÜ) nr 1217/2009, 30. novembri 2009, millega luuakse Euroopa Liidu põllumajanduslike majapidamiste tulused ja majandustegevust käsitlevate raamatupidamisandmete kogumise võrk (ELT L 328 15.12.2009, lk 27);
- komisjoni rakendusmäärus (EL) 2017/1185, 20. aprill 2017, millega kehtestatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruste (EL) nr 1307/2013 ja (EL) nr 1308/2013 rakenduseeskirjad seoses komisjonile edastatava teabe ja dokumentidega ning millega muudetakse mitut komisjoni määrust ja tunnistatakse mitu määrust kehtetuks (ELT L 171 4.7.2017, lk 113);
- Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv (EL) 2019/1152, 20. juuni 2019, läbipaistvate ja prognoositavate töötingimuste kohta Euroopa Liidus (ELT L 186, 11.7.2019, lk 105–121);
- Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2009/104/EÜ, 16. september 2009, töötajate poolt töö kasutatavatele töövahenditele esitatavate ohutuse ja tervishoiu miinimumnõuete kohta (teine üksikdirektiiv direktiivi 89/391/EMÜ artikli 16 lõike 1 tähenduses) (ELT L 260, 3.10.2009, lk 5–19);
- Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2024/1468, millega muudetakse määruseid (EL) 2021/2115 ja (EL) 2021/2116 seoses maa heas põllumajandus- ja keskkonnaseisundis hoidmise standardite, ökokavade, ÜPP strateegiakavade muutmise, ÜPP strateegiakavade läbivaatamise ning kontrollidest ja karistustest vabastamisega (ELT L, 2024/1468, 24.5.2024).

Eelnõu väljatöötamine on seotud tegevuspõhise riigieelarve programmi „Põllumajandus, toit ja maaelu programm 2023–2026“ tegevusega ning „Põllumajanduse ja kalanduse valdkonna arengukava aastani 2030“ põllumajandussaaduste tootmine, väärindamine, turustamine tegevussuuna eesmärkidega.

Eelnõu seadusena vastuvõtmiseks on vajalik Riigikogu poolthääle enamuse.

Eelnõuga muudetakse Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse redaktsiooni RT I, 04.01.2024, 6 ning söödaseaduse redaktsiooni RT I, 27.09.2023, 13.

2. Seaduse eesmärk

2024. aasta maikuus saatis Regionaal- ja Põllumajandusministeerium kooskõlastamisele ELÜPS-i muutmise seaduse eelnõu väljatöötamiskavatsuse (edaspidi *VTK*). *VTK*-s (eelnõude infosüsteemi toimiku number 24-0493) jaotati ELÜPS-i probleemid 14 põhimõtteliseks probleemiks:

1. Probleem: Maaelu arengu toetuste puhul jooksva taotlemise katkematu rakendamine vajadusel pikemaks ajavahemikuks kui üks kalendriaasta vajab selgemalt määratlemist.
2. Probleem: Tingimuslikkusega seotud kaitsemeetme rakendamise leevendus ei tööta kavandatud viisil.
3. Probleem: Luua õiguslik alus, mille kohaselt toetusi, mis jäävad alla 100 euro, tagasi ei nõuta.
4. Probleem: Puudub konkreetne tähtaeg väärmatu jõu ja erandlike asjaolude ilmnemisest teavitamisel.
5. Probleem: Veebipõhiste vahendusteenuste aina laialdasema kasutamise tõttu on need oluliseks keskkonnaks geograafilise tähisega toodetega seotud pettuste ja kelmuste ennetamiseks ning seetõttu vajab järelevalveasutus õigust teha ettekirjutus geograafilise tähise kaitsega vastuolus olevale domeeninimele juurdepääsu tõkestamiseks või ebaseaduslikku sisu piiramiseks.
6. Probleem: Geograafilise tähisega toodetega seotud pettustega võitlemiseks puuduvad efektiivsed meetmed ja karistused.
7. Probleem: Riiklike kvaliteedikavade regulatsioon ei kata põllumajandussektori vajadusi kõikides tootmis- ja töötlemisetappides.
8. Probleem: Puu- ja köögivilja turustusstandardeid puudutavad õigusnormid ei ole vastavuses Euroopa Liidu selle valdkonna uute õigusaktidega.
9. Probleem: Põllumajandusliku raamatupidamise andmevõrgu muutmine põllumajandusliku kestlikkuse andmevõrguks, sellest tulenevalt andmekorje kaasajastamine, nõutava andmeesitajate valimi saavutamiseks sundtäitmise rakendamine ja andmekogu moodustamiseks õigusliku aluse andmine.
10. Probleem: Põllumajandustoodete turuinfo andmete töötlemiseks puudub selge õiguslik alus ning nende andmete kogujaks, töötlejaks ja Euroopa Komisjonile edastajaks sobiks kõige paremini Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi hallatav riigiasutus.
11. Probleem: Veise-, sea- ja lambarümpade kvaliteediklassidesse määramise tunnustus on isikutel, kellel ei pruugi enam selleks vajalikke oskusi ja teadmisi olla.
12. Probleem: Koolikava efektiivne rakendamine eeldab paindlikumat juhtimist määruse tasandil.
13. Probleem: Sotsiaalse tingimuslikkuse rakendamiseks puudub seaduse tasandil õiguslik alus.

VTK-s kaardistati kehtiva seaduse probleemid ja pakuti välja võimalikud lahendusvariandid ning see esitati kooskõlastamiseks Justiitsministeeriumile, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumile ja Rahandusministeeriumile ning arvamuse avaldamiseks

Põllumajanduse Registrate ja Informatsiooni Ametile (edaspidi *PRIA*), Põllumajandus- ja Toiduametile (edaspidi *PTA*), Maaelu Teadmuskeskusele (edaspidi *METK*), Tööinspeksioonile, Eesti Põllumajandus-Kaubanduskojale, Eestimaa Talupidajate Keskliidule, Eesti Kaupmeeste Liidule, Eesti Interneti Sihtasutusele, Eesti Infotehnoloogia ja Telekommunikatsiooni Liidule, riiklikult tunnustatud kvaliteedikavasid rakendavatele tootjarühmadele, MTÜ Aiandusliidule, Eesti Tõusigade Aretusühistule, heakskiidetud tootjate nimekirjas olevatele geograafilise tähisega toote tootjatele. Samuti tutvustati VTK-d 27. mail 2024. a Riigikogu maaelukomisjoni istungil.

Rahandusministeerium ning Justiitsministeerium kooskõlastas VTK märkustega, millega on eelnõu väljatöötamisel arvestatud. Kuna Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium ei ole Vabariigi Valitsuse 13. jaanuari 2011. a määruse nr 10 „Vabariigi Valitsuse reglement“ § 7 lõike 4 kohaselt ettenähtud tähtaja jooksul VTK-d kooskõlastanud ega jätnud seda põhjendatult kooskõlastamata, loetakse see nimetatud määruse § 7 lõike 4 kohaselt kooskõlastatuks.

Arvamuse esitasid Eesti Interneti Sihtasutus, Eesti Infotehnoloogia ja Telekommunikatsiooni Liit, Tööinspeksioon, METK ning PTA.

Tagasisidest VTK-le selgus, et oluliselt vajab täpsustamist geograafilise tähiste kaitsega (sh geograafiliste tähiste kaitse internetis, eelkõige domeeninimedes) seotud sätted. Samuti pöörati kooskõlastuskirjades mitmel korral tähelepanu, et täiendamist vajab tehtavate muudatustega kaasnevate mõjude osa. Eelnõu koostamise eel on esitatud ettepanekud läbi töötatud ning eelnõu koostamisel arvesse võetud. Kõik väljatöötamiskavatsusele esitatud ettepanekud on nähtavad eelnõude infosüsteemis.

2.1 Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika Eesti strateegiakava aastateks 2023–2027 rakendamine

Seaduse muutmise tulemusena on edaspidi maaelu arengu toetuste puhul võimalik jooksvat taotlemist katkematult rakendada ka pikemal ajavahemikul kui üks kalendriaasta.

Eelarvevahendite jaotuse „Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika Eesti strateegiakava aastateks 2023–2027“ (edaspidi *strateegiakava*) sekkumiste raames antavate toetuste osas otsustab valdkonna eest vastutav minister igal aastal käskkirjaga, seejuures vajadusel ka pikemaks ajavahemikuks kui kalendriaasta. Samas toetused, mille osas taotlusi konkreetsel kalendriaastal vastu võetakse, kehtestab valdkonna eest vastutav minister igal konkreetsel aastal määrusega, mis toob jooksva taotlemisega sekkumiste korral kaasa olukorra, kus aasta viimasel päeval peab *PRIA* taotluste vastuvõtmise peatama kuni jõustub ministri uus määrus saabuval kalendriaastal antavate toetuste kohta. Seaduse muutmise tulemusena täpsustatakse ELÜPS-is vastava sätte sõnastust selliselt, et nii nagu toetusteks ette nähtud vahendite jaotus kehtestatakse vajadusel pikemaks ajavahemikuks kui üks kalendriaasta, kehtestatakse ka antavate toetuste nimekiri vajadusel pikemaks ajavahemikuks kui üks kalendriaasta.

1. jaanuaril 2025. a luuakse uus asutus Maa- ja Ruumiamet (*MARU*) ja talle luuakse sarnased võimalused toetuste taotlustes nõuete kontrollimiseks lisaks seaduses sätestatud teiste ametitele ja isikule selliselt, et ka *MARU*-l oleks võimalik kontrollida otsetoetuste ja maaelu arengu toetuste taotluste vastavust toetuse saamise nõudeid ning tingimuslikkusega seotud nõudeid.

2.2 Põllumajandustoodete ühise turukorralduse abinõud

Põllumajandustoodete ühise turukorralduse abinõude peatükis olevates sätetes tehakse muudatusi eelkõige tulenevalt sellest, et Euroopa Liidu õigusaktides on tehtud pärast ELÜPS-i

väljatöötamist muudatusi ning selleks, et riigisisesed õigusaktid oleks kooskõlas Euroopa Liidu õigusaktidega on vajalik teha muudatusi ka ELÜPS-i vastavates sätetes. Näiteks 2025. aastast kohaldub uus komisjoni delegeeritud määrus (EL) 2023/2429¹ ning komisjoni rakendusmäärus (EL) 2023/2430², milles on koondatud varem erinevates õigusaktides³⁴⁵ kehtestatud määrusega (EL) nr 1308/2013⁶ reguleeritud põllumajandustoodetele (kuivatatud puuviljad sh viigimarjad, viinamarjad ning puuviljad ja marjad ning pähklite segu, banaanid) ning puu- ja köögiviljasektoris kohaldatavad turustamisstandardid, sellega seotud teavitused ning turustamisstandarditele vastavuse kontrollid. Komisjoni delegeeritud määruse (EL) 2023/2029 kohaldumisel laieneb turustamisstandarditega hõlmatud puu- ja köögiviljade loetelu, mille võrra tuleb täiendada ka puu- ja köögivilja turustavate ettevõtjate kontrolli ulatust ning laiendada ka ELÜPS-i õigusnorme.

Lisaks on turustustandardite üle järelevalve teostamiseks ning ELÜPS-i rakendamisel ilmnunud kitsaskohtade parandamiseks vaja teha ka teisi parandusi nagu näiteks erimärgistusloa kehtivus.

Üheks turukorralduslikuks abinõuks on ka koolikava toetuse rakendamine. Koolikava efektiivsemaks rakendamiseks tehakse ELÜPS-is muudatus, et rakendada paindlikumat juhtimist määruse tasandil. Kehtiv ELÜPS sätestab seaduse tasandil toetuse määra arvestamise alused, mis toetuse suuruse leidmisel aluseks võetakse. Küll aga Euroopa Liidu õigus näeb ette ka teisi võimalusi toetuse suuruse leidmiseks. Näiteks on ka koolikava toetuse puhul lubatud rakendada lihtsustatud kulumeetodit (ühikuhinna arvestus), mis lihtsustab koolikava rakendamist ning halduskontrollide läbiviimist, võimaldades toetusmeedet kulutõhusamalt rakendada. Võttes arvesse, et teiste ELÜPS-i alusel rakendatavate sekkumiste ja toetuste puhul on toetuse vormi ja suuruse leidmise viisi valiku tegemine delegeeritud valdkonna eest vastutava ministri pädevusse, kes kehtestab toetuse andmise täpsemad tingimused määrusega. Seega, seaduse muutmise tulemusena delegeeritakse ka koolikava toetuse puhul toetuse vormi ja suuruse leidmise viisi valiku tegemine valdkonna eest vastutava ministri pädevusse, kes kehtestab toetuse andmise täpsemad tingimused määrusega.

Samuti puudub ELÜPS-is selge õiguslik alus põllumajandustoodete turuinfo andmete töötlemiseks. Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1308/2013 artiklite 151 ja 223

---

¹ Komisjoni delegeeritud määrus (EL) 2023/2429, 17. august 2023, millega täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) nr 1308/2013 turustamisstandardite osas puu- ja köögiviljasektoris, teatavate töödeldud puu- ja köögiviljatoodete puhul ja banaanisektoris ning tunnistatakse kehtetuks komisjoni määrus (EÜ) nr 1666/1999 ning komisjoni rakendusmäärused (EL) nr 543/2011 ja (EL) nr 1333/2011 (ELT L, 2023/2429, 03.11.2023).

² Komisjoni rakendusmäärus (EL) 2023/2430, 17. august 2023, millega kehtestatakse turustamisstandarditele vastavuse kontrolli eeskirjad puu- ja köögiviljasektoris, teatavate töödeldud puu- ja köögiviljatoodete sektoris ning banaanisektoris (ELT L, 2023/2430).

³ Komisjoni rakendusmäärus (EL) nr 543/2011, 7. juuni 2011, millega kehtestatakse nõukogu määruse (EÜ) nr 1234/2007 üksikasjalikud rakenduseeskirjad seoses puu- ja köögiviljasektori ning töödeldud puu- ja köögivilja sektoriga (ELT L 157, 15.6.2011, lk 1—163).

⁴ Komisjoni määrus (EÜ) nr 1666/1999, 28. juuli 1999, millega sätestatakse nõukogu määruse (EÜ) nr 2201/96 üksikasjalikud rakenduseeskirjad teatavate kuivatatud viinamarja sortide turustamise miinimumnõuete puhul (EÜT L 197, 29.7.1999, lk 32—35).

⁵ Komisjoni rakendusmäärus (EL) nr 1333/2011, millega sätestatakse banaanide turustamisstandardid, nende turustamisstandardite järgimise kontrolli eeskirjad ja teabeedastusnõuded banaanisektoris (ELT L 336, 20.12.2011, lk 23—34).

⁶ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1308/2013, millega kehtestatakse põllumajandustoodete ühine turukorraldus ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrused (EMÜ) nr 922/72, (EMÜ) nr 234/79, (EÜ) nr 1037/2001 ja (EÜ) nr 1234/2007 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 671—854).

ning komisjoni rakendusmääruse (EL) 2017/1185⁷ alusel kogutakse põllumajandustoodete kohta turuinfot. Nimetatud andmeid kogutakse turu läbipaistvuse tagamiseks ja põllumajandustoodete ühise turukorralduse kohaldamiseks. Põllumajandustoodete turuinfo andmestik kujutab endast töödeldavate korrastatud andmete küllaltki suurt kogumit, mida ei ole andmekoguna asutatud ega registreeritud. Andmete õiguspäraseks töötlemiseks tulebki luua õiguslik alus. Seaduse muutmise tulemusena sätestatakse, et põllumajandustoodete ühise turukorralduse abinõude rakendamiseks vajalike Euroopa Komisjonile esitatavate andmete (edaspidi *туруinfo*) kogumise ja töötlemise korraldab Regionaal- ja Põllumajandusministeerium, kes võib turuinfo kogumiseks ja töötlemiseks määrata valitsemisala asutuse.

Lisaks tehakse muudatus, millega delegeeritakse valdkonna eest vastutava ministri pädevusse kehtestada veise-, sea- ja lambarümpade kvaliteediklasside määramiseks tunnustuse saamise ja kehtetuks tunnistamise nõuded ning tunnustamise taotlemise ja taotluse menetlemise täpsem kord.

2.3 Kvaliteedikavad

Seaduse muudatusega täiendatakse riiklikke kvaliteedikavasid reguleerivaid sätteid, et kvaliteedikavaga tagada paindlikkus kogu põllumajandustoodete tootmise ja töötlemise ahela hõlmamiseks. Riikliku kvaliteedikava puhul on tegemist ELÜPS-i § 93 alusel tunnustatud kvaliteedikavaga. 2024. aasta alguse seisuga on Eestis kaks riiklikult tunnustatud kvaliteedikava ja koostamisel on ka uued riiklikud kvaliteedikavad. Erinevate sektorite spetsiifikast lähtuvalt on oluline täiendada riiklikke kvaliteedikavasid reguleerivaid sätteid.

2.4 Sotsiaalne tingimuslikkus ja ühise põllumajanduspoliitika abinõudega seotud Euroopa Liidu finantshuvide kaitseks kohaldatavad meetmed

Seaduse muutmise tulemusena luuakse alused sotsiaalse tingimuslikkuse süsteemi kehtestamiseks. Sotsiaalne tingimuslikkus seab Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika pindala- ja loomapõhiste toetuste saamise tingimuseks lisaks seni kehtestatud nõuetele teatud töö- ja tööhõivetingimustega seotud nõuete ja tööandja kohustuste järgimise. Rikkumiste eest Euroopa Liidu finantshuvide kaitseks kohaldatavad meetmed põhinevad eranditult pädevate asutuste otsustel või ametlikel teadetel. Teavitada tuleb makseagentuuri (PRIA) leitud rikkumistest vähemalt kord aastas. Makseagentuur täiendavaid kontrolle ei tee. Lisaks pööratakse põllumajanduse laiendusteenustes suuremat tähelepanu tööõiguslikele küsimustele. Liikmesriikidel on kohustus rakendada alates 01.01.2025 sotsiaalse tingimuslikkuse süsteemi.

Lisaks sellele on ELÜPS-i rakendamisel ilmnenu, et tingimuslikkusega seotud kaitsemeetme rakendamise leevendus, mille kohaselt kaitsemeedet toetuse saaja ja kalendriaasta kohta ei kohaldata, kui vähendamise või väljaarvamise summa on kuni 100 eurot, ei tööta kavandatud viisil. Sellest tulenevalt sellest leevendusest loobutakse.

2.5 Riiklik ja haldusjärelvalve

Seaduse muudatusega antakse PTA-le õigus ettekirjutuste tegemiseks, et tagada geograafilise tähise kaitsega vastuolus oleva veebiliidese kaudu esitatava teabe või domeeninime kõrvaldamine. Geograafiliste tähiste puhul on tegemist kollektiivse

---

⁷ Komisjoni rakendusmäärus (EL) 2017/1185, 20. aprill 2017, millega kehtestatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruste (EL) nr 1307/2013 ja (EL) nr 1308/2013 rakenduseeskirjad seoses komisjonile edastatava teabe ja dokumentidega ning millega muudetakse mitut komisjoni määrust ja tunnistatakse mitu määrust kehtetuks (ELT L 171 4.7.2017, lk 113).

intellektuaalomandiõigusega, mille eesmärk on kaitsta geograafilise tähisena registreeritud toodete tootjate majandushuvi. Euroopa Liidu õigusaktides on sätestatud, et liikmesriigid peavad riskianalüüsi põhjal tegema kontrolle registreeritud geograafiliste tähiste turul kasutamise üle ja rakendama nõuete rikkumise korral vajalikke meetmeid. Veebipõhiseid vahendusteenuseid kasutatakse aina laialdasemalt ja eelkõige veebiplatvorme kasutatakse toodete, sealhulgas geograafilise tähisega toodete müümiseks üha enam ning mõnel juhul võivad veebiplatvormid olla oluline keskkond, mis aitab kelmusi ja pettusi ennetada.

Seaduse muudatusega sätestatakse ka trahvisumma määr seoses kaitstud päritolunimetusega, kaitstud geograafilise tähisega ja garanteeritud traditsioonilise toote asjaomasele spetsifikaadile mittevastavuse ja registreeritud nimetuse turul kasutamise nõuete rikkumisega. Muudatus on vajalik, kuna Eesti kehtiv õigus ei ole piisav geograafilise tähisega toodetega seotud nõuete eiramiste ja pettustega võitlemiseks.

Lisaks sätestatakse, et toetusraha jäetakse taotlejalt tagasi nõudmata, kui käesoleva seaduse alusel antud toetuse puhul ei ületa tagasinõutav summa ilma intressideta 100 eurot.

2.6 Põllumajandusarvestus

2023. aastal jõustunud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) 2023/2674⁸ muudeti nõukogu määrust (EÜ) nr 1217/2009⁹, millega kujundati varasem põllumajandusliku raamatupidamise andmevõrk (edaspidi *FADN*) ümber põllumajandusliku kestlikkuse andmevõrguks (edaspidi *FSDN*). Muudatus toob kaasa muuhulgas kohustuse andmekorjet kaasajastada (topeltkogumise vältimine) ning koguda majandusnäitajatele lisaks ka keskkonna- ja sotsiaalseid näitajaid. Seni on *FSDN* valimisse kuulunud ettevõtjatele olnud andmete esitamine vabatahtlik ning andmete esitamise eest on saadud rahaline tasu olenemata andmete esitamise mahust. Riigil on kohustus esitada Euroopa Komisjonile kokku lepitud valimis ette nähtud majapidamiste arvu kohta andmeid. Määrus (EÜ) nr 1217/2009 on liikmesriikidele otsekohalduv, riigil on kohustus korraldada andmete kogumine, määrata *FSDN* kontaktasutus ning tagada vajalikele juba kogutud andmetele juurdepääs, moodustada *FSDN* siseriiklik komisjon, tagada esinduslik valim ning arendada vajalikud IT süsteemid. Seaduse muudatusega viiakse § 105 kooskõlla määruse (EÜ) nr 1217/2009 muudatustega.

Senise põllumajandusliku raamatupidamise andmevõrgu (*FADN*) andmebaas ei ole registreeritud riigi infosüsteemina. Kuna tegu on pikaajaliste ja detailsete andmetega põllumajandustootjate kestlikkuse kohta, tehakse seaduses muudatus, mille tulemusena luuakse õiguslik alus põllumajandustoetuste ja põllumassiivide registri koosseisu turuinfo ja põllumajandusliku kestlikkuse andmevõrgu alamregister. Selle alamregistri vastutavaks töötlejaks jääb Eestis *FADN/FSDN* kontaktasutusena määratud METK. Vajalik on muuta nimetatud registri põhimäärust.

3. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

---

⁸ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2023/2674, 22. november 2023, millega muudetakse nõukogu määrust (EÜ) nr 1217/2009 seoses põllumajandusliku raamatupidamise andmevõrgu ümberkujundamisega põllumajandusliku kestlikkuse andmevõrguks (ELT L, 2023/2674, 29.11.2023).

⁹ Nõukogu määrus (EÜ) nr 1217/2009, 30. novembri 2009, millega luuakse Euroopa Liidu põllumajanduslike majapidamiste tulused ja majandustegevust käsitlevate raamatupidamisandmete kogumise võrk (kodifitseeritud versioon) (ELT L 328 15.12.2009, lk 27).

Eelnõu § 1 punktiga 1 asendatakse viide 2024. aastal kehtetuks tunnistatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EL) nr 1151/2012¹⁰, viitega 2024. aasta mais jõustunud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EL) 2024/1143¹¹. Enne uue Euroopa Liidu määruse jõustumist 2024. aastal, oli Euroopa Liit kehtestanud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) nr 1308/2013, Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) 2019/787¹² ja Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) nr 1151/2012 põhjaliku süsteemi eritoodete nimetuste kaitsmiseks, et edendada nende ainulaadseid omadusi, mis on seotud nende geograafilise päritoluga, ning traditsioonilist oskusteavet põllumajandustoodete, veini ja piiritusjookide valdkonnas. Uue Euroopa Liidu määruse jõustumisega kaasnesid Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1151/2012 kehtetuks tunnistamine ja muudatused Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrustes (EL) nr 1308/2013 ja (EL) 2019/787. Reformi eesmärgiks oli tõhustada ja muuta õigusraamistik selgemaks, et lihtsustada ja ühtlustada uute nimetuste registreerimistaotluse esitamise ja tootespetsifikaatide muutmise korda. Menetluste lihtsustamiseks ühtlustati veini, piiritusjookide ja põllumajandustoodete geograafilisi tähiseid käsitlevad menetlusnormid ja kehtestati need ühes õigusaktis, säilitades samal ajal Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses (EL) nr 1308/2013 veini käsitlevad, Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses (EL) 2019/787 esitatud piiritusjooke käsitlevad ja Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses (EL) 2024/1143 esitatud põllumajandustooteid käsitlevad tootepõhised sätted.

Eelnõu § 1 punktiga 2 tunnistatakse ELÜPS-i § 2 lõike 1 punkt 6 kehtetuks. Geograafilise tähisega piiritusjookide registreerimine, muutmine, vastuväite esitamine, registreeringu tühistamine, kaitse ja jõustamine ning kontroll on alates 2024. aasta maist sätestatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses (EL) 2024/1143, mis on ELÜPS-i alusel rakendatavate abinõude aluseks. Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses (EL) 2019/787 on edaspidi esitatud sätted, mis puudutavad geograafilise tähisega piiritusjookide spetsiifikat. Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses (EL) 2019/787 on edaspidi sätestatud geograafilise tähisega piiritusjookide tootespetsifikaadi ja koonddokumendi vorm ning homonüümsete geograafiliste tähiste kaitse mõju veinitoodete kaitstud päritolunimetustele ja kaitstud geograafilistele tähistele. Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses (EL) 2019/787 sätestatud tootespetsifikaadi ja koonddokumendi vormile viidatakse vastavalt ka määruse (EL) 2024/1143 artikli 2 lõike 2 punktides a ja b.

Eelnõu § 1 punktiga 3 täiendatakse seaduse § 8 lõikes 2, § 16 lõikes 9, § 26 lõikes 3, § 43 lõigetes 1 ja 2, § 70 lõikes 5 ja § 116 lõikes 4 sätestatud asutuste loetelu MARU-ga. MARU kontrollib edaspidi otsetoetuste ja maaelu arengu toetuste taotluste vastavust toetuse saamise nõuete ning tingimuslikkusega seotud nõuete täitmist lisaks seaduses sätestatud teistele ametitele ja isikule. MARU alustab tööd 1. jaanuarist 2025. a ja selle ameti tegevusvaldkonda viiakse PTA-st maaparanduse valdkonna ülesanded, mis muulhulgas on seotud ELÜPS-i alusel toetuste taotluste vastavuse kontrolliga ja tingimuslikkuse kontrollisüsteemiga. MARU-l saab olema vajalik kogemus ja kompetents toetuse taotluste kontrolliga seotud ülesannete täitmiseks, sest sinna liigub tänane PTA maaparanduse valdkonna inimressurss ja oskusteave. PTA

¹⁰ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1151/2012 põllumajandustoodete ja toidu kvaliteedikavade kohta (ELT L 343, 14.12.2012, lk 1–29).

¹¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2024/1143, milles käsitletakse veinile, piiritusjookidele ja põllumajandustoodetele antavaid geograafilisi tähiseid ning põllumajandustoodete garanteeritud traditsioonilisi tooteid ja vabatahtlikke kvaliteedimõisteid ning millega muudetakse määrusi (EL) nr 1308/2013, (EL) 2019/787 ja (EL) 2019/1753 ning tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) nr 1151/2012 (ELT L 2024/1143, 23.04.2024).

¹² Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2019/787, milles käsitletakse piiritusjookide määratlemist, kirjeldamist, esitlemist ja märgistamist, piiritusjookide nimetuste kasutamist muude toiduainete esitlemisel ja märgistamisel, piiritusjookide geograafiliste tähiste kaitset ning põllumajandusliku päritoluga etüülalkoholi ja destillaatide kasutamist alkoholsetes jookides ning millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 110/2008 (ELT L 130, 17.05.2019, lk 1–54).

maaparanduse valdkonnal on ELÜPS-i alusel antud ülesannete täitmise alal kogemus alates 2007. aastast. Muudatuse tulemusena luuakse MARU-le analoogne võimalus tänase PTA-ga, kes kontrollib toetuste taotluse vastavust toetuse saamise nõuetele ja täidab tingimuslikkusega seotud nõuete järgimist. MARU suudab nimetatud ülesandeid täida sama efektiivselt kui PTA.

Eelnõu § 1 punktiga 4 sõnastatakse uuesti ELÜPS-i § 11 lõige 1, et valdkonna eest vastutaval ministril on võimalik strateegiakava sekkumiste raames antavad toetused kehtestada pikemaks ajavahemikuks kui üks kalendriaasta.

Eelarvevahendite jaotuse strateegiakava sekkumiste raames antavate toetuste osas otsustab valdkonna eest vastutav minister igal aastal käskkirjaga, seejuures vajadusel ka pikemaks ajavahemikuks kui kalendriaasta. Samas toetused, mille osas taotlusi konkreetsel kalendriaastal vastu võetakse, kehtestab valdkonna eest vastutav minister igal konkreetsel aastal määrusega, mis toob jooksva taotlemisega sekkumiste korral kaasa olukorra, kus aasta viimasel päeval peab PRIA taotluste vastuvõtmise peatama, kuni jõustub ministri uus määrus saabuval kalendriaastal antavate toetuste kohta. See peatab asjatult jooksva taotlemise rakendamise ja võib kaasa tuua surve esitada taotlus ära enne aasta lõppemist hoolimata sellest, kas taotlus on põhjalikult läbi mõeldud ja kvaliteetselt ette valmistatud. See toob kaasa suurema töökoormuse PRIA-le, sest taotlused kuhjuvad aasta lõpus, suurenenud ressursivajaduse taotluste menetlemiseks aasta algul ning negatiivse mõju ettevõtjatele, sest suureneb kiirustamisest põhjustatud ebapiisava kvaliteediga taotluste osakaal.

Eelnõu § 1 punktiga 5 muudetakse ELÜPS-i 4. peatüki 5. jao pealkirja, asendades sõnad „ning tingimuslikkus“ tekstiosaga „, tingimuslikkus ning sotsiaalne tingimuslikkus“. Seadust täiendatakse sotsiaalse tingimuslikkusega seotud sätetega, mis osaliselt lisatakse nimetatud jalku. Seetõttu tuleb ka seaduse 4. jao 5. peatüki pealkirja muuta.

Eelnõu § 1 punktiga 6 täiendatakse ELÜPS-i § 39 lõiget 2 teise lausega selliselt, et kui pinnaseiresüsteemi rakendamisel esitatakse tõendina asukohamärgisega pilt, kasutatakse pildi tegemiseks PRIA heakskiidetud mobiilirakendust.

Alates 2023. aastast rakendunud pinnaseiresüsteemile ning vastavalt komisjoni rakendusmääruse (EL) 2022/1173¹³ artiklitele 10 ja 11, võivad liikmesriigid kasutada lisaks kohustuslikele Copernicuse Sentinel'i satelliidi piltidele ka muid vähemalt samaväärse väärtusega andmeid nagu näiteks asukohamärgisega fotod. Asukohamärgisega fotode tegemine ja nende edastamine eeldab vastava rakenduse s.o äpi kasutuselevõttu, millega tehtud fotode asukoht ja aeg on valideeritud ning tagatud on fotode autentsus. Seetõttu ei ole PRIA heakskiidetud mobiilirakendust kasutades tehtud asukohamärgisega foto võrreldav niisama telefoniga tehtud ja e-posti teel saadetud fotoga, kuna viimati nimetatu metaandmed on lihtsasti manipuleeritavad ega anna kindlust foto autentsuses.

PRIA on välja töötanud ning kasutusele võtnud vastava mobiilirakenduse (Iva äpp) asukohamärgisega fotode tegemiseks. Nimetatud mobiilirakendust kasutatakse pinnaseiresüsteemi kohaldamiseks ning see on vajalik juhtudeks, kui pinnaseiresüsteemi käigus on tuvastatud mittevastavus toetuse nõuete täimisel. Kuna pinnaseiresüsteem on kontrollisüsteemist eraldiseisev, mis on mõeldud erinevate toetuste raames põllumajanduslike tegevuste seiramiseks, jälgimiseks ja hindamiseks, tähendab, et tuvastatud mittevastavuse korral ei järgne koheselt karistus, vaid taotlejale antakse võimalus tegevused vastavusse viia, sealhulgas enda poolt tehtud tegevusi tõendada. Juhul, kui PRIA-l ei ole võimalik

---

¹³ Komisjoni rakendusmäärus (EL) 2022/1173, millega kehtestatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/2116 kohaldamise eeskirjad ühise põllumajanduspoliitika ühtse haldus- ja kontrollisüsteemi kohta (ELT L 183, 08.07.2022, lk 23–34).

olemasolevate usaldusväärsete ja kättesaadavate seireandmete pealt vastavust tuvastada (nt kultuuri tuvastada), tuleb läbi viia järeltegevused, milleks võib kasutada eelnimetatud mobiilirakendust asukohamärgisega fotode tegemiseks. Peamiselt kasutatakse antud funktsiooni toetusõiguslikkuse nõuete seiramiseks.

Teisisõnu tähendab, et taotlejale edastatakse fotoülesanne, mille puhul saadab PRIA taotlejale e-kirja, milles palutakse teha hiljemalt etteantud kuupäevaks asukohamärgisega foto olukorrast põllul, millega tõendatakse tegelikku olukorda põllul. Foto tuleb teha PRIA vastavas mobiilirakenduses (Iva), st väljaspool rakendust tehtud fotosid ei saa kasutada. Lisaks fotole salvestab rakendus ka foto tegemise asukoha, suuna ning aja. Juhul, kui fotodelt ei olnud võimalik reaalset olukorda põllul hinnata või fotoülesannet ei täidetud tähtajaks, võib PRIA-l olla tarvis olukorra hindamiseks läbi viia kohapealne kontroll.

Täpsemad juhised ning infomaterjal nimetatud mobiilirakenduse kasutamiseks ning ülesande täitmiseks on leitav ka PRIA veebilehel <https://www.pria.ee/infokeskus/iva>.

Eelnõu § 1 punktiga 7 tunnistatakse kehtetuks ELÜPS-i § 43 lõige 3. Nimetatud lõike kohaselt võib valdkonna eest vastutav minister käesoleva seaduse § 42 lõikes 1 nimetatud nõuete täitmise kontrollimiseks määrusega kehtestada Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/2116 artikli 83 lõikes 2 nimetatud lihtsustatud kontrollisüsteemi rakendamise juhud ja ulatuse. Kuna lihtsustatud kontrollisüsteemi sätted asendatakse nimetatud Euroopa Liidu määruses uue sisuga sättega või jäetakse tekstist üldse välja, siis tuleb ka nimetatud lõige 3 ELÜPS-is kehtetuks tunnistada. Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/2116 artikli 83 lõikes 2 ei ole enam liikmesriigile sätestatud võimalust teatud juhtudel kehtestada lihtsustatud kontrollisüsteem. Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2024/1468¹⁴ artikli 2 punktiga 1 sõnastati Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/2116 artikli 83 lõige 2 uuesti, asendades selle teise sisuga sättega, mille kohaselt põllumajandustootjad, kelle põllumajandusliku majapidamise maksimumsuurus ei ületa 10 hektarit artikli 69 lõike 1 kohaselt deklareeritud põllumajandusmaad, vabastatakse käesoleva artikli lõike 1 kohaselt kehtestatud süsteemi alusel tehtavatest kontrollidest. Lisaks jäeti Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/2116 artikli 83 lõikest 6 välja punkt f, mis oli samuti seotud lihtsustatud kontrollisüsteemiga.

Eelnõu punktiga 8 täiendatakse ELÜPS-i 4. peatüki 5. jagu 3. jaotisega sotsiaalse tingimuslikkuse kohta.

Sotsiaalne tingimuslikkus seab Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika pindala- ja loomapõhiste toetuste saamise tingimuseks lisaks seni kehtestatud nõuetele teatud töö- ja tööhõivetingimustega seotud nõuete ja tööandja kohustuste järgimise. Rikkumiste eest Euroopa Liidu finantshuvide kaitseks kohaldatavad meetmed põhinevad eranditult pädevate asutuste otsustel või ametlikel teadetel. Teavitada tuleb makseagentuuri (PRIA) leitud rikkumistest vähemalt kord aastas. Makseagentuur täiendavaid kontrole ei tee. Lisaks pööratakse põllumajanduse laiendusteenustes suuremat tähelepanu tööõiguslikele küsimustele. Liikmesriikidel on kohustus rakendada alates 01.01.2025 sotsiaalse tingimuslikkuse süsteemi. Sotsiaalse tingimuslikkusega seonduv on sätestatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse

---

¹⁴ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2024/1468, millega muudetakse määruseid (EL) 2021/2115 ja (EL) 2021/2116 seoses maa heas põllumajandus- ja keskkonnaseisundis hoidmise standardite, ökokavade, ÜPP strateegiakavade muutmise, ÜPP strateegiakavade läbivaatamise ning kontrollidest ja karistustest vabastamisega (ELT L, 2024/1468, 24.5.2024).

(EL) 2021/2115¹⁵ artiklis 14 ja lisas IV ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/2116¹⁶ IV jaotise V peatükis.

Paragrahviga 43¹ sätestatakse, mis on sotsiaalne tingimuslikkus.

Lõikes 1 sätestatakse, et sotsiaalne tingimuslikkus käesoleva seaduse tähenduses on Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/2115 artiklis 14 nimetatud töö- ja tööhõivetingimustega seotud nõuete ja tööandja kohustuste (edaspidi koos *sotsiaalse tingimuslikkuse nõuded*) süsteem. Sotsiaale tingimuslikkuse nõuete puhul ei ole tegemist uute või täiendavate nõuete kehtestamisega ega uue kontrollisüsteemi loomisega. Tegemist on oma olemuselt vaid põllumajandustoetuste sidumisega Eestis kehtivate õigusaktidega (näiteks tööõiguse nõuded). Kõiki nõudeid on kontrollitud tavapärase kontrolli käigus ka varem. Sotsiaalne tingimuslikkus on seotud kolmest direktiivist tulenevate nõuetega: 1) Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv (EL) 2019/1152¹⁷ – läbipaistvad ja prognoositavad töötingimused; 2) Nõukogu direktiiv 89/391/EMÜ – meetmed, millega soodustatakse töötajate tervise ja ohutuse parandamist; 3) Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2009/104/EÜ¹⁸ – töötajate töövahendite kasutamisele esitatavad ohutuse ja tervishoiu miinimumnõuded.

Lõikes 2 sätestatakse, et sotsiaalse tingimuslikkuse nõudeid peavad täitma Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/2116 artikli 87 lõikes 1 nimetatud toetuste taotlejad. Siia alla kuuluvad määruse (EL) 2021/2115 artiklis 14 ning määruse (EL) nr 228/2013¹⁹ IV peatükis või määruse (EL) nr 229/2013²⁰ IV peatükis osutatud toetuse saajad.

Lõike 3 kohaselt kehtestab sotsiaalse tingimuslikkuse nõuded valdkonna eest vastutav minister määrusega. Kuigi sotsiaalse tingimuslikkuse nõuded on juba riigisisestes õigusaktides direktiivide ülevõtmisega sätestatud, siis nende nõuete ministri määrusega kehtestamisel saab tagada sotsiaale tingimuslikkuse süsteemi rakendamise veelgi parema õigusselguse – ehk ka selguse selles osas, millised direktiividest riigisisesse õigusakti ülevõetud nõuded on täpsemalt ka sotsiaalne tingimuslikkuse nõuded, mida eespool nimetatud toetuste taotlejad täitma peavad.

Paragrahviga 43² sätestatakse sotsiaalse tingimuslikkusega seotud kontrollisüsteemi puudutav. Tööinspeksioon teavitab PRIA-t sotsiaalse tingimuslikkuse nõuete rikkumisest Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/2116 artikli 88 lõike 1 kohaselt. Nimetatud asutuse põhiülesanneteks Eestis on: viia ellu töökeskkonnapoliitikat; teha järelevalvet töökeskkonnas töotervishoidu, tööhutust ja töösuhteid reguleerivate õigusaktide nõuete täitmise üle; teha järelevalvet töövahendusteenust osutavate ja renditööjõudu vahendavate ettevõtjate majandustegevuse nõuete ja piirangute täitmise üle; teavitada üldsust, töötajaid ja tööandjaid

---

¹⁵ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/2115, millega kehtestatakse liikmesriikide koostatavate Euroopa Põllumajanduse Tagatisfondist (EAGF) ja Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist (EAFRD) rahastatavate ühise põllumajanduspoliitika strateegiakavade (ÜPP strateegiakavad) toetamise reeglid ning tunnistatakse kehtetuks määrused (EL) nr 1305/2013 ja (EL) nr 1307/2013 (ELT L 435, 06.12.2021, lk 1–186).

¹⁶ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2021/2116, mis käsitleb ühise põllumajanduspoliitika rahastamist, haldamist ja seiret ning millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) nr 1306/2013 (ELT L 435, 06.12.2021, lk 187–261).

¹⁷ Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv (EL) 2019/1152, 20. juuni 2019, läbipaistvate ja prognoositavate töötingimuste kohta Euroopa Liidus (ELT L 186, 11.7.2019, lk 105–121).

¹⁸ Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2009/104/EÜ, 16. september 2009, töötajate poolt tööl kasutatavatele töövahenditele esitatavate ohutuse ja tervishoiu miinimumnõuete kohta (teine üksikdirektiiv direktiivi 89/391/EMÜ artikli 16 lõike 1 tähenduses) (ELT L 260, 3.10.2009, lk 5–19).

¹⁹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 228/2013, 13. märts 2013, millega kehtestatakse põllumajanduse erimeetmed liidu äärepoolseimate piirkondade jaoks ja tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 247/2006 (ELT L 78 20.3.2013, lk 23).

²⁰ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 229/2013, 13. märts 2013, millega kehtestatakse põllumajanduse erimeetmed Egeuse mere väikesaarte jaoks ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1405/2006 (ELT L 78, 20.3.2013, lk 41–50).

töökeskonna ohtudest ning lahendada töövaidlusi ja viia läbi lepitusmenetlusi kohtuvälises töövaidlusi lahendavas organis.

Sotsiaalse tingimuslikkuse süsteemi nõuete kontrollimiseks kasutab Tööinspeksioon olemasolevat kontrolli- ja haldussüsteemi. Kontrolli all mõistetakse nii administratiivset kui ka kohapealset kontrolli. Tööinspeksiooni kontrollimaht ei muutu ja ta teeb kontrolle samas mahus edasi nagu asjakohase direktiivi nõuded ette näevad. Kui leitakse rikkumine, vaadatakse, kas nõue kuulub ka sotsiaalse tingimuslikkuse nõude alla ning teavitatakse makseasutust.

Eelnõu § 1 punktiga 9 muudetakse ELÜPS-i § 73 lõiget 2 selliselt, et Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1308/2013 artiklites 151 ja 223 sätestatud turuinfo kogumiseks ja töötlemiseks võib määrata Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi hallatava riigiasutuse. Liikmesriigil on komisjoni rakendusmääruse (EL) 2017/1185 alusel kohustus koguda turuinfot põllumajandustoodete kohta, et kohaldada põllumajandustoodete ühise turukorralduse meetmeid ja tagada turu läbipaistvus. Alates 2024. aastast täidab andmete kogumise, analüüsimise ja Euroopa Komisjonile edastamise ülesandeid METK. Senised alternatiivsed võimalused nagu valida kontaktasutuseks juriidiline isik, kellega sõlmitakse halduskoostöö seaduses sätestatud korras haldusleping või tellida turuinfo kogumise ja töötlemise Statistikaametilt riikliku statistika seaduse § 20 alusel riikliku statistika programmivälise statistikatööna, jäetakse välja. Senise turuinfo kogumise tulemusena on jõutud seisukohale, et liikmesriigile pandud ülesannet on kõige otstarbekam täita riigiasutusel endal.

Eelnõu § 1 punktiga 10 muudetakse ELÜPS-i § 82 lõike 4 sõnastust eesmärgiga anda valdkonna eest vastutava ministri pädevusse otsustada määruse tasandil koolikava toetuse andmise täpsemad tingimused.

Kehtiv ELÜPS sätestab seaduse tasandil toetuse määra arvestamise alused, mis toetuse suuruse leidmisel aluseks võetakse. Senine lahendus on osutunud piiravaks, kuna Euroopa Liidu õigus näeb ette ka teisi võimalusi toetuse suuruse leidmiseks. Näiteks on ka koolikava toetuse puhul lubatud rakendada lihtsustatud kulumeetodit (ühikuhinna arvestus), mis lihtsustab koolikava rakendamist ning halduskontrollide läbiviimist, võimaldades toetusmeedet kulutõhusamalt rakendada.

Muudatuse tulemusena on edaspidi ministri määruse tasandil võimalus kehtestada toetuse vorm, määr ja suurus, mis võtab arvesse koolikava rakendamise riiklikus strateegias tehtud valikuid. Teiste ELÜPS-i alusel rakendatavate sekkumiste ja toetuste puhul on toetuse vormi ja suuruse kehtestamine delegeeritud valdkonna eest vastutava ministri pädevusse, kes kehtestab toetuse andmise täpsemad tingimused määrusega. Koolikava toetus on samuti üks ELÜPS-i alusel rakendatavatest toetustest ja ei ole põhjust toetuse andmise niivõrd täpsete tingimuste seaduse tasemel reguleerimiseks ka selle toetuse puhul.

Eelnõu § 1 punktiga 11 täiendatakse 82 lõigetega 4¹ ja 4² koolikava toetuse andmise tingimusi olukorraks kui selleks toetuseks eraldatud eelarve vahendeid ei jagu kõikide soovijate jaoks. Esmalt kui õppeperioodi kohta laekunud taotluste menetlemiseks selgub, et vahendeid ei jagu kõikide nõuetekohaste taotluste rahuldamiseks, antakse toetust taotluste esitamise ajalises järjekorras kuni eelarve ammendumiseni. See tähendab, et toetuse saavad ajaliselt varem taotluse esitanud taotlejad ja hilisemate taotlejate taotlused jäetakse rahuldamata. Kui eelarve vahendeid on selleks õppeaastaks lõppenud, ei ole mõistlik tekitada taotlejates ootust toetuse saamiseks, vaid minister võib käskkirjaga peatada järgnevaks või järgnevateks taotlusperioodiks taotluste vastuvõtmise.

Eelnõu § 1 punktidega 12 ja 42 täiendatakse ELÜPS-i veise-, sea- ja lambarümpade kvaliteediklassidesse määramise tunnustuse saanud isikule täpsemad kohustused. **Eelnõu**

punktiga 12 täiendatakse ELÜPS-i § 87 lõikega 3¹, mille kohaselt pannakse tunnustuse saanud isikule kohustus läbida iga kolme aasta tagant PTA korraldatud koolitus. Kui isikul on küllaldane kvaliteediklassidesse määramise kogemus, mida näitab ühelt poolt lihakäitlemise maht ettevõttes, kui ka PTA poolt riikliku järelevalve käigus lubatud vea piires määratud kvaliteediklass tuvastatud olukord, ei pea tunnustuse saanud isik koolitusel regulaarselt osalema. Eestis rakendatakse veise-, sea- ja lambarümpade kvaliteediklassidesse määramist 2004. aastast ja sellest ajast alates on PTA-s isikuid koolitatud, võetud vastu eksameid ja antud välja tunnustusi. Tänapäevaks on sellise tunnustuse saanud 13 isikut veiserümpade kvaliteediklassi määramiseks, 13 isikut searümpade kvaliteediklassi määramiseks ja üks lambarümpade kvaliteediklassi määramiseks. Osa tunnustuse saanud isikuid enam selles valdkonnas ei tegutse või ei ole aastaid praktiseerinud. Kuivõrd kvaliteediklassidesse määramisel on oluline (eriti veise- ja lambarümpade puhul) pidev praktiseerimine, siis on oluline, et tunnustuse säilimine eeldusena peab isik oma teadmisi regulaarselt täiendama või vajadusel tõestama, et ta praktiseeribki pidevalt. ELÜPS-i § 87 lõikes 3 sätestatud volitusnormi alusel kehtestab valdkonna eest vastav minister tunnustamise saamise nõuetena ka nõuded koolitusele ja selle, mida loetakse küllaldaseks kogemuseks. Koolituse korraldab PTA, kellel on riikliku järelevalve teostajana selles valdkonnas sisuliselt ainuke pädevus Eestis ning teisalt on sellega ettevõtjale tagatud võimalus asjakohast koolitust Eestis saada. Juhul, kui tunnustatud isik ei vasta kõnealustele nõuetele on PTA-l õigus ELÜPS-i § 71 lõike 3 alusel tunnustamise otsus kehtetuks tunnistada. **Eelnõu punktis 42** lisatava rakendussättega nähakse enne 2025. aasta 1. jaanuari veise-, sea- ja lambarümpade kvaliteediklasside määramiseks tunnustuse saanud isikule üks aasta enda nõuetega vastavusse viimiseks. Kui see isik tegeleb pidevalt rümpade klassifitseerimisega, siis ei ole tal vaja midagi teha. Kui kogemus ei ole piisav, tuleb tal hiljemalt 2026. aasta 1. jaanuariks läbida nõutav koolitus.

Eelnõu § 1 punktiga 13 muudetakse ELÜPS-i § 88 lõike 2 sõnastust. Muudatuse kohaselt käsitletakse edaspidi riigi toidu ja sööda käitlejate registris (edaspidi *RTSR*) olevaid andmeid ettevõtjate kohta, kes tegelevad turustusstandarditega hõlmatud puu- ja köögivilja esmatootmise või turustamisega puu- ja köögivilja turustavate ettevõtjate andmekoguna komisjoni rakendusmääruse 2023/2430 artiklis 3 lõikes 5 nimetatud ulatuses. Vastavalt komisjoni rakendusmääruse 2023/2430 artiklile 3 peavad liikmesriigid looma delegeeritud määruse 2023/2429 artiklis 1 osutatud sektoreid ja tooteid hõlmava ettevõtjate andmebaasi, sealjuures võib ettevõtjate andmebaasi loomiseks kasutada mis tahes muud andmebaasi või andmebaase, mis on juba koostatud mõnel muul otstarbel. Toiduseaduse § 7 kohaselt on teiste seas ka värske puu- ja köögivilja turustamisega tegelevatel ettevõtjatel kohustus esitada majandustegevusteade, siis on RTSR olev teave ettevõtjate kohta täiuslikum kui puu- ja köögiviljade turustamisega tegelevate ettevõtjate andmekogus. Seepärast on mõistlik edaspidi turustusstandarditele vastavuse kontrolli ja järelevalve korraldamiseks riskianalüüsi tegemisel lähtuda RTSR-is olevatest andmetest komisjoni rakendusmääruse 2023/2430 artiklis 3 lõikes 5 nimetatud ulatuses, milleks on:

- 1) ettevõtja nimi ja registri- või isikukood või registri- või isikukoodi puudumise korral ettevõtja asukohariigi asjakohane identifitseerimistunnus või isiku sünniaeg;
- 2) ettevõtja kontaktandmed ja tegevuskoht;
- 3) teise lepinguriigi või kolmanda riigi ettevõtja puhul ettevõtja asukoha aadress, kui see erineb tema postiaadressist;
- 4) erimärgistusloa number;
- 5) muud Euroopa Liidu õigusaktides ettenähtud andmed.

Eelnõu § 1 punktiga 14 täiendatakse ELÜPS-i § 88 lõigetega 2¹ ja 2².

Lõikega 2¹ täpsustatakse milliseid andmeid tuleb lisaks RTSR-s olevatele andmetele puu- ja köögiviljade turustamisega tegelevate ettevõtjate puhul registrisse kanda. Puu- ja köögivilja turustamisega tegelevate ettevõtjate andmebaasi kantavate andmete loetelu on sätestatud

komisjoni rakendusmääruse 2023/2430 artikli 3 lõikes 5. RTSR-i on kantud majandustegevuse seadustiku üldosa seaduse §-s 15 sätestatud andmed, mis hõlmavad osalised ka komisjoni rakendusmääruse 2023/2430 artikli 3 lõikes 5 punktis a nimetatud andmeid (registreerimisnumber, nimi ja aadress, asjaomane sektor või toode). Seevastu RTSR-s puudub ettevõtja kohta rakendusmääruse 2023/2430 artikli 3 lõike 5 punktis b–e sätestatud teave ehk siis ettevõtja riskikategooriasse liigitamiseks vajalik teave (ettevõtja positsioon turustamisahelas), teave eelmiste kontrollidel saadud tulemuse kohta, kogu muuks kontrolliks vajalik teave nt enesekontrolli süsteemi olemasolu ning teave erimärgistuse loa väljastamise kohta, mis kantakse RTSR-i edaspidi ELÜPS-i alusel.

Lõikega 2² nähakse ette volitusnorm, mille alusel on valdkonna eest vastutaval ministril võimalus kehtestada, millises ulatuses käsitletakse RTSR-i puu- ja köögivilja turustavate ettevõtjate andmekoguna, arvestades komisjoni delegeeritud määruse (EL) 2023/2429 artiklis 5 sätestatud erandeid ja vabastusi turustamisstandardite kohaldamisel. Kuna RTSR on andmeid kõikide toidu- ja sööda käitlejate kohta, siis uus volitusnormi alusel antavas määrukses sätestatakse muu hulgas millises ulatuses RTSR-is olevaid andmeid käsitletakse puu- ja köögivilja turustavate ettevõtjate andmekoguna.

Eelnõu § 1 punktiga 15 tunnistatakse kehtetuks ELÜPS-i § 88 lõige 3. Nimetatud lõikes oli sätestatud puu- ja köögivilja turustavate ettevõtjate andmekogusse kantavate andmete koosseis. Tulenevalt eelnõu punktis 13 tehtavast muudatusest on puu- ja köögivilja turustavate ettevõtjate andmekogusse kantavate andmete koosseis sätestatud edaspidi ELÜPS-i §88 lõikes 2¹.

Eelnõu § 1 punktiga 16 täiendatakse ELÜPS-i § 88 lõigetega 4¹ ja 4².

Lõikega 4¹ täpsustatakse erimärgistamise loa andmise tingimusi ja pädevusnõudeid. Erimärgistuse loa saamiseks peab ettevõtjal komisjoni rakendusmääruse 2023/2430 artikli 3 kohaselt olema muu hulgas puu- ja köögivilja turustamisstandardite vastavuse kontrollimiseks personal, kes on läbinud asjakohase koolituse või kellel on asjakohane kogemus. Mõiste „asjakohase kogemus“ avatakse läbi varasema praktilise töökogemuse, milleks on vähemalt kolmeaastane töökogemus turustusstandarditele vastavuse tagamisel ja täiendkoolituse läbimine.

Lõikega 4² sätestatakse erimärgistuse loa tähtaeg ning erimärgistuse loa pikendamine. Kuna kehtivas seaduses ei ole erimärgistuse loa kehtivusaega sätestatud, siis on erimärgistuse loa tähtaja seadmine vajalik. Kuivõrd puu- ja köögiviljade turustamisstandarditele vastavuse määramisel on oluline pidev praktiseerimine ja standardite tundmine, siis peaks turustusstandarditele vastavuse kontrollimiseks pädev isik oma teadmisi teatud intervalli tagant täiendama või tõestama, et tal piisab kogemust. Tähtajatu erimärgistusloa puhul personali pädevuse tõestamise kohustust hiljem ei ole, mistõttu erimärgistuse loa kehtivusaja sätestamine on asjakohane ja vajalik turustatava puu- ja köögivilja turustusstandardile vastavuse tagamisel. Seepärast sätestatakse eelnõuga erimärgistuse loa tähtaeg (kolm aastat) ja seatakse ettevõtjale kohustus loa uuendamiseks oma pädevust tõestada või tõendada. Kuigi komisjoni rakendusmäärukses 2023/2430 artikli 4 lõike 2 kohaselt antakse erimärgistus luba vähemalt üheks aastaks, siis arvestades tekkivat halduskoormust, sätestatakse erimärgistus loa kehtivusajaks kolm aastat. Kehtivaid erimärgistuse lube eelnõu koostamise ajal ei ole. PTA toetab erimärgistuse loa tähtajalist väljastamist.

Eelnõu § 1 punktiga 17 tunnistatakse kehtetuks ELÜPS-i § 88 lõige 7. Viidatud volitusnormi alusel minister määrust kehtestanud ei ole. Kuna kehtiva volitusnormi ulatus ei võimalda kehtestada puu- ja köögivilja turustusstandarditele vastavuse kontrollimise pädevusnõudeid ja erimärgistamise loa menetlemisega seonduvat, siis see volitusnorm tunnistatakse kehtetuks ja sätestatakse kaks uut volitusnormi (eelnõu punktiga 13 lisatakse §-i 88 lõige 2²ja punktiga 17 lisatakse §-i 88 lõige 8).

Eelnõu § 1 punktis 18 täiendatakse ELÜPS-i § 88 lõikega 8, kus sätestatakse valdkonna eest vastutavale ministrile volitusnorm puu- ja köögivilja turustusstandarditele vastavuse kontrollimise pädevusnõuete, erimärgistusloa taotlemise ja taotluse menetlemise täpsema korra kehtestamiseks. Kuivõrd turustusstandarditele vastavuse tagamisel on äärmiselt oluline pidev praktiseerimine, siis on oluline, et erimärgistuse loa säilimise eeldusena peab asjakohane isik oma teadmisi regulaarselt täiendama või vajadusel tõestama, et ta praktiseeribki pidevalt. Seetõttu kehtestatakse volitusnorm, millega alusel koostatav määrus sisaldab pädevusnõuete kontrollimist ning erimärgistusloa taotlemise ja taotluse menetlemise täpsemat korda.

Eelnõu § 1 punktiga 19 muudetakse ELÜPS-i § 91 lõiget 1 selliselt, et see oleks kooskõlas 2024. aastal jõustuva uue Euroopa Liidu geograafiliste tähiste õigusraamistikuga. Alates 2024. aasta maist toimub geograafilise tähisega²¹ põllumajandustoodete, toidu, piiritusjookide ja veini ja garanteeritud traditsioonilise põllumajandustootete ja toidu nimetuste registreerimine määruse (EL) 2024/1143 alusel. Nagu eelnõu § 1 punkti 1 selgitava osa juures selgitatud, jäävad Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrustesse (EL) nr 1308/2013 ja (EL) 2019/787 alles vaid veinitoodetele ja piiritusjookidele kohalduvad spetsiifilised sätted. 2024. aasta alguse seisuga on Eestis kaitstud kaks geograafilist tähist: Estonian vodka ja sõir.

Nimetatud geograafilisi tähiseid kasutab umbes kümme ettevõtjat. Piiritusjoogi nimetus Estonian vodka on kaitstud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2019/787 kohaselt ja kohupiimajuustu nimetus sõir on kaitstud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 1151/2012 kohaselt. Vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2024/1143 artikli 93 lõikele 1, on Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1151/2012 kohaselt juba registreeritud kaitstud päritolunimetused, kaitstud geograafilised tähised ja garanteeritud traditsioonilised tooted, Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1308/2013 kohaselt juba registreeritud kaitstud päritolunimetused ja kaitstud geograafilised tähised ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2019/787 kohaselt juba registreeritud geograafilised tähised jätkuvalt kaitstud ning need kantakse automaatselt asjaomasesse registrisse.

Eelnõu § 1 punktiga 20 muudetakse ELÜPS-i § 91 lõiget 4. Alates 1. jaanuarist 2025. a kohaldatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2024/1143 artikli 39 lõiget 1, milles sätestatakse, et iga ettevõtja, kes soovib osaleda mis tahes tegevuses, mille suhtes kehtib geograafilise tähisega toote tootespetsifikaat, teatab sellest pädevale asutusele. Lisaks kohaldub mais 2024. a sama määruse garanteeritud traditsiooniliste toodete kontrollile ja jõustamist reguleeriva artikli 72 lõige 4, mille esimese lõigu kohaselt, teatab iga ettevõtja, kes soovib osaleda mõnes tegevuses, mille suhtes kehtib üks või mitu garanteeritud traditsioonilise tootena tähistatud toote tootespetsifikaadis ette nähtud kohustust, sellest pädevale asutusele. Kuna edaspidi on pädeva asutuse teavitamise kohustus reguleeritud Euroopa Liidu tasandil, täpsustatakse siseriiklikus õiguses, teavitatav asutus, milleks on ELÜPS-i § 90 lõike 2 kohaselt PTA.

Eelnõu § 1 punktiga 21 tunnistatakse ELÜPS-i § 92 lõike 3 punkt 1 kehtetuks. Täiendavad nõuded kvaliteedikava raames toodetud lõpptootete märgistamisele sätestatakse kvaliteedikavas ja vajadusel määruses, mille volitusnormid on sätestatud ELÜPS-i § 92 lõikes 6 ja § 93 lõikes 5. Antud volitusnormide alusel koostatav määrus sisaldab toodet puudutavat või toote turustamist mõjutavat tehnilist normi. Vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi (EL) 2015/1535²² artikli 5 lõikele 1 on liikmesriikidel kohustus edastada Euroopa Komisjonile kõik tehniliste eeskirjade eelnõud. Teavitamiskohustus on riigisiselt sätestatud toote nõuetele

²¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2024/1143 II jaotises kasutatakse sõnastust geograafilised tähised kokkuvõtvalt nii kaitstud päritolunimetuste kui kaitstud geograafiliste tähiste puhul.

²² Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv (EL) 2015/1535, millega nähakse ette tehnilistest eeskirjadest ning infoühiskonna teenuste eeskirjadest teatamise kord (ELT L 241, 17.09.2015, lk 1–15).

vastavuse seaduse § 43 lõigetes 1 ja 3 ning Vabariigi Valitsuse 23. septembri 2010. a määruses nr 140 „Kavandatavast tehnilisest normist, infoühiskonna teenusele kehtestatavast nõudest ja teenuse osutamise nõudest teavitamise kord ning teavitamist koordineeriva asutuse määramine“, mis sätestab teavitamise korra teatud õigusaktide eelnõude puhul ja teavitamist koordineeriva asutuse, milleks on nimetatud määruse kohaselt Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium.

Eelnõu § 1 punktiga 22 muudetakse ELÜPS-i § 92 lõike 3 punkti 2 sõnastust selliselt, et laiendatakse viidet kogu komisjoni delegeeritud määruse (EL) 2022/126²³ artiklile 47. Riiklike kvaliteedikavade rakendamise peamine eesmärk on põllumajandustootja positsiooni parandamine väärtusahelas ja nende puhul on ette nähtud ka sekkumised strateegiakava raames. Oluline on sätestada, et sellised riiklikult tunnustatud kvaliteedikavad peavad vastama kõigile nõuetele, mis on Euroopa Liidu tasandil ette nähtud eesmärgiga optimeerida nende toetamist liikmesriikide poolt maaelu arengu sekkumiste alusel.

Eelnõu § 1 punktides 23–28 muudetakse ELÜPS-i § 105. Nõukogu määruse (EÜ) nr 1217/2009 2023. aastal rakendunud muudatused kujundavad põllumajandusliku raamatupidamise andmevõrgu (FADN) ümber põllumajandusliku kestlikkuse andmevõrguks (FSDN).

Nõukogu määrus (EÜ) nr 1217/2009 ja selle alusel antavad rakendusaktid on liikmesriikidele otsekohalduvad, liikmesriigil on kohustus määrata kontaktasutus (nõukogu määrus nr 1217/2009 art 7). Eestis korraldab andmevõrguga seotud ülesannete täitmist Regionaal- ja Põllumajandusministeerium, kes on kontaktasutuse ülesannete täitmiseks määranud METK-i. Kehtiva seaduse § 105 lõige 2 nägi ette võimaluse määrata ministeeriumi valitsemisala asutuse kõrval ka juriidilise isiku. FSDN on loodud, et koguda ja analüüsida majanduslikku, keskkonna- ja sotsiaalset mõõdet hõlmavaid põllumajandusettevõtte tasandi kestlikkuse andmeid. Põllumajandusliku kestlikkuse andmevõrgu andmeid võib kasutada selleks, et aidata hinnata EL-i põllumajanduse kestlikkusega seotud lisaaspekte ja lahendada EL-i põllumajanduse ees seisvad probleemid. METK on tänaseks üle 20 aasta täitnud FADN kontaktasutuse ülesandeid ja alates 2018. aastast tegelenud ühise põllumajanduspoliitika (edaspidi ÜPP) hindamisega, mistõttu on METK-il pädevus ja piisav töökogemus olla FSDN kontaktasutus ning puudub vajadus alternatiivse võimaluse seadusse jätmiseks.

FSDN-is osalemine on aruandvatele majapidamistele vabatahtlik ja üksikandmete kogumiseks sõlmib kontaktasutus aruandva majapidamisega koostöölepingu. Aruandvad majapidamised valitakse selliselt, et tagatakse moodustatud siseriikliku komisjoni poolt kinnitatud valimiplaani täitmine. Andmete kogumisel eelistatakse aruandvate majapidamiste poolt riigile juba esitatud asjakohaste andmete taaskasutust, võimalusel modelleeritakse vajalikud näitajad, kuid suur hulk näitajaid küsitakse otse aruandvalt majapidamiselt. Määruse (EÜ) nr 1217/2009 artiklis 4 nimetatakse riigis kasutusel olevad registrid, mille andmetele tuleb tagada kontaktasutusele FSDN põllumajandusaruande täitmiseks tasuta juurdepääs. Eelnevalt nimetatud registritest saadud andmed (jm aruandva majapidamise kohta avaldatud avaldused) kuvatakse aruandvale majapidamisele eeltäidetult andmekogumise infosüsteemis ning aruandval majapidamisel säilib võimalus neid andmeid korrigeerida. Koostöölepingu sõlmimisega annab isik nõusoleku tema kohta käivate andmete pärimiseks asjakohastest registritest. Eelnõu koostamise ajal on ettevalmistamisel avaliku teabe seaduse muutmise seadus, millega luuakse andmeedastuse

²³ Komisjoni delegeeritud määrus (EL) 2022/126, millega täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) 2021/2115 täiendavate nõuetega teatavatele sekkumisviisidele, mille liikmesriigid määravad kindlaks kõnealuse määruse kohastes ajavahemikuks 2023–2027 ette nähtud ÜPP strateegiakavades, ning eeskirjadega, milles käsitletakse maa heas põllumajandus- ja keskkonnaseisundis hoidmise (HPK) 1. standardi kohast suhtarvu (ELT L 20, 31.01.2022, lk 52–94).

nõusoleku süsteem, kus isik saab keskses süsteemis anda, muuta ja tagasi võtta elektroonilisi nõusolekuid selleks, et riik edastab RIS-i kuuluvast andmekogusest sisalduvaid isikuandmeid kolmandale isikule infosüsteemide andmevahetuskäsi (edaspidi X-tee) kaudu. Kui kõnealune nõusolekusüsteem rakendub, on ilmselt hõlpsam, kui isik sisestab ka asjakohase nõusoleku FASDN raames andmetele juurdepääsuks sellesse süsteemi. Kogutavate andmete koosseis kinnitatakse määruse (EL) nr 1217/2009 alusel vastu võetud rakendusaktidega.

Seni on FADN valimisse kuuluvate ja koostöölepingu sõlminud aruandvatele majapidamistele makstud andmete esitamise eest tasu. Eestis on valimis 658 (edaspidi 580) aruandvat majapidamist, mis tagavad Eesti põllumajandustootjate esindatuse. ELÜPS-i § 105 lisatakse lõige 5 tulenevalt määruse (EÜ) art 7 lõike 1 punktis j nimetatud kontaktasutuse ülesandest koostada kava põllumajandustootjate põllumajandusliku kestlikkuse andmevõrgus osalemise ergutamiseks ja esitada see koos aruandvate majapidamiste valimiplaaniga Euroopa Komisjonile. Ergutamiseks võib andmete eest olla rahaline tasu või teenus, mida aruandev majapidamine vajab. Näiteks on nii Euroopa Komisjon kui tootjate esindusorganisatsioonide esindajad (Eesti Põllumajandus-Kaubanduskoda, Eestimaa Talupidajate Keskliit) viidanud vajadusele pakkuda põllumajandustootjatele nõuannet kokkulepitud teemal (keskkonnanõuded, juhtimine, kliimamuutustega kohanemine jmt). Selleks teeb kontaktasutus koostööd nõustajatega. Euroopa Liidu eelarvest nähakse ette iga-aastane eelarve, millest võib osa kasutada ergutamiseks. Eelarve summad on veel kokku leppimata.

Eelnõu § 1 punktiga 29 tunnistatakse kehtetuks ELÜPS-i § 110 lõige 2. Tingimuslikkuse süsteemiga seotud kaitsemeetmete puhul on Eesti varasemalt otsustanud kasutada võimalust, et kaitsemeetmet ei kohaldata, kui vähendamise või väljaarvamise summa on kuni 100 eurot. Edaspidi ei ole kaitsemeetme kohaldamisel võimalust nimetatud 100 euro piiriga arvestada. Hetkel kehtivat 100 euro piiri tuleb rakendada toetuse saaja kohta. Praktikas muudab selle jälgimise keeruliseks see, et taotluste rahuldamise otsused tehakse taotlejatele erineval ajal. 10. detsembriks tehakse otsused osade toetuste, näiteks otsetoetuste kohta ja 10. veebruariks ökokava toetuse ja maaelu arengu toetuste kohta. See tähendab, et kui taotlejal oli detsembris tehtava otsuse tegemise ajal tingimuslikkuse nõuete rikkumise eest vähenduste summa kokku alla 100 euro, mille tulemusena vähendust ei kohaldata, siis veebruaris tehtava otsuse ajaks, kui lisanduvad ka teiste taotletud toetuste puhul tingimuslikkuse nõuete rikkumise eest vähendused, võib see summa ületada 100 eurot. See tähendab seda, et võib tekkida olukord, kus varasemalt tehtud otsuse alusel makstud toetust tuleb ikkagi vähendada ehk toetus asjakohases summas tagasi nõuda. Hetkel kehtiv lahendus on ka taotleja jaoks arusaadamatult, sest taotlejad ei pruugi aru saada, miks algselt kohaldamata jäetud toetuse vähendamised ikka tehakse.

Eelnõu § 1 punktiga 30 täiendatakse ELÜPS-i § 110 lõiget 3 pärast tekstiosa „punktis c“ tekstiosaga „ja lõikes 4“. Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2024/1468 artikli 2 punktiga 2 täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/2116 artiklit 84 lõikega 4, mille kohaselt põllumajandustootjad, kelle põllumajandusliku majapidamise maksimumsuurus ei ületa 10 hektarit artikli 69 lõike 1 kohaselt deklareeritud põllumajandusmaad, vabastatakse käesoleva artikli lõigetes 1, 2 ja 3 ning artiklis 85 osutatud karistustest (kaitsemeetmetest). Kuna ELÜPS-i § 110 lõikes on 3 viidatud, millisel juhul kaitsemeetmet ei kohaldata, siis tuleb sellesse lõikesse lisada viide ka Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/2116 artikli 84 lõikele 4, mis samuti kaitsemeetme kohaldamise teatud juhul välistab.

Eelnõu § 1 punktiga 31 täiendatakse ELÜPS-i 12. peatükki §-iga 110¹, millega sätestatakse sotsiaalse tingimuslikkusega seotud kaitsemeetmed.

Lõikes 1 sätestatakse, et kui taotleja rikub sotsiaalse tingimuslikkuse nõudeid, vähendatakse tema toetust või jäetakse tema taotlus rahuldamata Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/2116 artiklites 88 ja 89 sätestatud alusel ja ulatuses. PRIA-t teavitatakse nimetatud määruse artikli 88 lõike 1 kohaselt siis, kui mittevastavus on otseselt asjaomasele toetusesaajale omistatava teo või tegevusetuse tulemus, ning kui täidetud on üks või mõlemad järgmistest tingimustest: a) mittevastavus on seotud toetusesaaja põllumajandusliku tegevusega; b) mittevastavus on seotud määruse (EL) 2021/2115 artikli 3 punktis 2 määratletud põllumajandusliku majapidamisega või muude toetusesaaja hallatavate sama liikmesriigi territooriumil asuvate maaüksustega. Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/2116 artikli 89 lõike 1 kohaselt kohaldatakse sama määruse artiklis 88 osutatud halduskaristusi (kaitsemeetmeid), vähendades artikli 83 lõikes 1 loetletud ning asjaomasele toetusesaajale seoses toetusetootlusega, mille toetusesaaja on esitanud või esitab mittevastavuse tuvastamise kalendriaasta jooksul, tehtud või tehtavate maksete kogusummat või jättes ta sellest ilma. Vähendamised või ilmajätmised arvutatakse maksete alusel, mis tehti või tehakse selle kalendriaasta jooksul, millal mittevastavus aset leidis. Kui aga ei ole võimalik kindlaks määrata kalendriaastat, millal mittevastavus aset leidis, arvutatakse vähendamised või ilmajätmised mittevastavuse tuvastamise aastal tehtud või tehtavate maksete alusel. Kõnealuste vähendamiste ja ilmajätmiste arvutamisel võetakse arvesse tuvastatud mittevastavuse raskust, ulatust, püsivust või korduvust ja tahtlikkust kooskõlas artikli 87 lõikes 2 osutatud asutuste või organite hinnanguga. Kohaldatavad kaitsemeetmed peavad olema tõhusad, proportsionaalsed ja hoiatavad. Seega sõltub konkreetse nõude rikkumise eest karistuse määramine muuhulgas ka sellest, mitu korda sama nõuet on rikutud ning kas selline teguviis oli tahtlik. Üldisemad põhimõtted kaitsemeetmete kohaldamise kohta, sealhulgas, mida käsitletakse näiteks tahtliku rikkumisena tulenevad Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusest (EL) nr 2021/2116.

Lõikes 2 sätestatakse, et kaitsemeetet ei kohaldata, kui mittevastavuse põhjuseks on vääraratu jõud või avaliku sektori asutuse korraldus.

Lõikes 3 sätestatakse, et käesolevas paragrahvis sätestatud kaitsemeetme puhul kohaldatakse käesoleva seaduse § 107 lõikes 7 sätestatud põllumajandusliku majapidamise ülevõtja suhtes ka siis, kui ülevõtja ei ole seotud isik tulumaksuseaduse § 8 tähenduses. Kui toetuse taotleja, kelle suhtes on kohaldatud käesolevas peatükis sätestatud kaitsemeetet, annab oma põllumajandusliku majapidamise täielikult või osaliselt üle, lähevad kaitsemeetme kohaldamise otsusest tulenevad tagajärjed proportsionaalses osas üle põllumajandusliku majapidamise ülevõtjale. Kui toetuse taotleja, kelle suhtes on tuvastatud käesoleva peatükis sätestatud kaitsemeetme kohaldamise alused, annab oma põllumajandusliku majapidamise täielikult või osaliselt üle, rakendatakse kaitsemeetet proportsionaalses osas põllumajanduslikumajapidamise ülevõtjale. Sätte mõte on välistada olukord, kus põllumajandusliku majapidamise üleandmise korral oleks võimalik kaitsemeetme kohaldamisest kõrvale hoiduda. See, mis osas kaitsemeetme kohaldamise tagajärgi või alles kohaldatavat kaitsemeetet põllumajandusliku majapidamise ülevõtjale kohaldatakse, oleneb sellest, mis osas ta põllumajandusliku majapidamise üle võtab.

Eelnõu § 1 punktiga 32 täiendatakse ELÜPS-i § 113 lõiget 2 selliselt, et registri osana käsitletakse turuinfo ja põllumajandusliku kestlikkuse andmevõrgu alamregistrit. Turuinfo ja põllumajandusliku kestlikkuse andmevõrgu alamregister sisaldab ühise põllumajanduspoliitika abinõude rakendamiseks ja hindamiseks vajalikke andmeid, mida kogutakse ELÜPS-i § 73 ja § 105 alusel. Nimetatud alamregistrisse kogutakse komisjoni rakendusmääruse (EL) 2017/1185 alusel iganädalast või -kuist turuhinnaga ning toodangu- ja turuinfo seotud teavet ning samuti määruse (EÜ) nr 1217/2009 alusel antava rakendusakti alusel teavet (FSDN, eelnõu koostamisel). Liikmesriigile on nimetatud teabe kogumine, töötlemine ja Euroopa Komisjonile edastamine kohustuslik. Nii põllumajandustoodete turuinfo kui põllumajandusliku kestlikkuse

andmevõrgu andmestik kujutab endast töödeldavate korrastatud andmete küllaltki suurt kogumit, mida ei olnud senini andmekoguna asutatud ega registreeritud. Andmete õiguspäraseks töötlemiseks tuleb luua õiguslik alus. Kuna põllumajandustoetuste ja põllumassiivide register hõlmab kogu ühise põllumajanduspoliitika abinõude rakendamisega seotud andmeid, siis on loogiline lisada selle andmekogu juurde uus registri osa, mitte asutada uut eraldiseisvat registrit. Erinevalt teistest selle registri osadest on kavandatud turuinfo ja põllumajandusliku kestlikkuse andmevõrgu alamregistri arendamise ja majutamise ülesanne jätta volitatud töötlejana Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi ülesandeks. Andmete töötlemise ülesanne ja vastutus jääks ELÜPS-i § 73 ja § 105 alusel määratud riigiasutusele. PRIA vastutava töötlejana tagab alamregistri toimimise. Vastutavate ja volitatud töötlejate ülesanded kehtestatakse põllumajandustoetuste ja põllumassiivide registri põhimääruses. Seejuures peab säilima andmekogu dünaamilise täiendamise võimalus, et tagada paindlik ja kiire FSDN nõuetega, allikatega, metoodikamuutustega kohanemine tulevikus ning võimalus igakülgselt andmete kasutamiseks ÜPP hindamisel ning teadustöös.

Eelnõu § 1 punktidega 33 ja 34 täiendatakse ELÜPS-i selliselt, et edaspidi lisatakse võrdlushindade kataloogi ka ekspertarvamus asjade ja teenuste keskkonna- ja kliimaeesmärkidega kokkusobivuse kohta. Võrdlushindade kataloog sisaldab sinna kantud asjade või teenuste kohta andmeid, mis võimaldavad neid tuvastada ja määravad nende komplekteerituse või ulatuse nagu näiteks asja või teenuse maksimaalne abikõlblik käibemaksuta maksumus ja selle kehtivuse aeg, kuid muudatuse tulemusena lisatakse edaspidi ka ekspertarvamus, kas kasutades konkreetset asja ja teenust, panustatakse sellega ka keskkonna- ja kliimaeesmärkide täitmisesse. Võrdlushindade kataloogi valideerib METK, kes annab edaspidi ka ekspertarvumuse, milline mobiilne masin ja seade on kokkusobiv keskkonna- ja kliimaeesmärkide täitmisega.

Eelnõu § 1 punktiga 35 täiendatakse ELÜPS-i § 113 lõikega 6³. Lõikes 6³ sätestatakse turuinfo ja põllumajandusliku kestlikkuse andmevõrgu alamregistrisse kantavad andmed. Andmekoosseis on sätestatud turuinfo kohta Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1308/2013 artiklis 151 ja artikli 223 alusel kehtestatud komisjoni rakendusmääruses (EL) 2017/1185. Põllumajandusliku kestlikkuse andmevõrgu andmed on sätestatud nõukogu määruses (EÜ) nr 2017/2009 ja selle alusel antavates rakendusaktides.

Eelnõu § 1 punktiga 36 täiendatakse ELÜPS-i § 114 lõiget 1 ja sätestatakse, et teabevaldaja on kohustatud tunnistama turuinfo ja põllumajandusliku kestlikkuse andmevõrgu alamregistrisse kantud andmed ühise põllumajanduspoliitika abinõus osaleva isiku tulemuste kohta asutusesiseseks kasutamiseks mõeldud teabeks, kui Euroopa Liidu õigusaktides või käesolevas seaduses ei ole sätestatud teisiti. Nimetatud alamregistris olevad andmed hõlmavad ärisaladusega kaitstud andmeid.

Eelnõu § 1 punktiga 37 täiendatakse ELÜPS-i paragrahvi 115 lõikega 3 ja sätestatakse, et turuinfo ja põllumajandusliku kestlikkuse andmevõrgu alamregistri andmed avaldab Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi valitsemisala asutus, kes on määratud turuinfo kogumiseks ja töötlemiseks § 73 lõike 2 kohaselt ja FSDN kontaktasutuseks § 105 kohaselt. Nimetatud alamregistri andmeid avaldatakse veebilehel ja selliselt nagu on sätestatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 1308/2013 artikli 223 alusel kehtestatud õigusaktides ja määruses (EÜ) nr 1217/2009 kehtestatud korras. Näiteks, komisjoni rakendusmääruse (EL) 2017/1185 kohaselt kogutud andmeid avalikustatakse vaid koondatud kujul nii, et konkreetset infot esitanud ettevõtjate ei ole võimalik kindlaks teha. Samalaadne lähenemine on FSDN andmete puhul, kus üksikandmeid ei avaldata ning avaldamiseks on välja töötatud standardtulemused, mis iseloomustavad keskmise põllumajandusliku majapidamise tulemust.

Eelnõu § 1 punktiga 38 täiendatakse ELÜPS-i 14. peatükki §-ga 120¹, millega reguleeritakse geograafilise tähise kaitsega vastuolus oleva veebiliidese kaudu esitatava teabe või domeeninime kõrvaldamine ja juurdepääsu piiramine.

Geograafiliste tähiste puhul on tegemist kollektiivse intellektuaalomandiõigusega, mille eesmärk on kaitsta geograafilise tähisena registreeritud toodete tootjate majandushuvi. Euroopa Liidu õigusaktides on sätestatud, et liikmesriigid peavad riskianalüüsi põhjal tegema kontrollle registreeritud geograafiliste tähiste turul kasutamise üle ja rakendama nõuete rikkumise korral vajalikke meetmeid. Juhul kui liikmesriik ei täida seda kohustust või ei tee seda nõuetekohaselt, võib Euroopa Komisjon algatada selle liikmesriigi suhtes rikkumismenetluse, mille tulemusena võidakse sellele liikmesriigile määrata trahv. Geograafiliste tähiste kaitse tagamine on väga oluline pidades silmas ka diplomaatilisi suhteid teiste riikidega.

2024. aastal kohaldub uus Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, milles käsitletakse veinile, piiritusjookidele ja põllumajandustoodetele antavaid geograafilisi tähiseid ning põllumajandustoodete garanteeritud traditsioonilisi tooteid ja vabatahtlikke kvaliteedimõisteid ning millega muudetakse määrusi (EL) nr 1308/2013 ja (EL) 2019/787 ning tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) nr 1151/2012. Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2024/1143 kohaldumisel, lisanduvad liikmesriigile täiendavad kohustused seoses geograafiliste tähiste järelevalve ja jõustamisega.

Uue Euroopa Liidu õigusakti koostamisel on jõutud järeldusele, et seoses veebipõhiste vahendusteenuste laialdasema kasutamisega, on oluline geograafiliste tähiste kaitse tagamine domeeninimede eest, mis on Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2024/1143 artikli 26 lõike 2 kohase kaitstud päritolunimetuse ja kaitstud geograafilise tähise kaitsega vastuolus. Mainitud määruse preambuli punktis 55 tuuakse välja, et pädevatele riiklikele asutustele on vaja anda vahendid, mis võimaldavad nõuetekohaselt reageerida juhul, kui registreeritud domeeninimi kujutab endast käesoleva määruse kohaselt kindlaks tehtud geograafilise tähise kaitse rikkumist. Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2024/1143 artikli 42 lõikes 4 on sätestatud, et liikmesriigid võtavad asjakohased haldus- ja kohtulikud meetmed, et tõkestada oma territooriumilt juurdepääs domeeninimedele, mis on artikli 26 lõikega 2 vastuolus.

Vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2024/1143 artikli 35 lõikele 1 on Liidus asutatud riigidomeeninimede registritel kohustus tagada, et domeeninimede vaidluste kohtuvälise lahendamise menetluses tunnustatakse registreeritud geograafilisi tähiseid õigusena, millele saab nendes menetlustes tugineda. Eestis vastutab maatunnusega tippdomeeni .ee domeeninimede registreerimise korraldamise eest Eesti Interneti SA. Lisaks, on Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2024/1143 artikli 35 lõikes 2 sätestatud, et Euroopa Liidu Intellektuaalomandi Ametil (EUIPO-I), on edaspidi ülesanne luua selline domeeninimede teabe- ja hoiatussüsteem, mis annaks taotlejale geograafilise tähise taotluse esitamisel teavet selle kohta, kas geograafiline tähis on domeeninimena saadav ja soovi korral ka selle kohta, kas taotletava geograafilise tähisega identne domeeninimi on juba registreeritud. Liidus asutatud riigidomeeninimede registrid võivad vabatahtlikkuse alusel esitada EUIPO-le asjakohast teavet ja andmeid.

PTA tegevusvaldkonnad on toidu- ja söödaohutus, loomatervis ja -heaolu, põllumajandusloomade aretus, maaparandus ja maakasutus, taimekaitse ja taimetervis, taimne paljundusmaterjal, väetis, mahepõllumajandus ja kutseline kalapüük ning Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika ning maaelu ja põllumajandusturu korraldamine. PTA kalapüügi- ja turukorralduse osakonna põhiülesannete hulka kuulub riikliku järelevalve korraldamine põllumajandustoote, toidu, piiritusjoogi või veini Euroopa Liidu kvaliteedimärki kandva toote registreeritud spetsifikatsioonile vastavuse ning registreeritud nimetuse nõuetekohase

kasutamise üle. Eelnõuga antakse PTA-le õigus nõuda geograafilise tähise kaitsega vastuolus oleva domeeninime kustutamist. Näiteks kui PTA-le esitatakse vastav vihje või märgukiri Euroopa Liidu liikmesriigi või kolmanda riigi ametiasutusele või Euroopa Komisjonile.

Lisaks tuuakse määruse preambuli punktis 56 välja, et vahendusteenuseid, eelkõige veebiplatvorme kasutatakse toodete, sealhulgas geograafilise tähisega toodete müümiseks üha enam ning mõnel juhul võivad veebiplatvormid olla oluline keskkond, mis aitab kelmusi ja pettusi ennetada. Kaupade reklaami, müügiesituse ja müügiga seotud teavet, mis on vastuolus geograafiliste tähiste kaitsega, tuleks pidada määruse (EL) 2022/2065²⁴ alusel ebaseaduslikuks sisuks. Sellega seoses nähakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2024/1143 artiklis 43 ette sellise ebaseadusliku sisu tuvastamine ja võimalike meetmete võtmine riiklike asutuste poolt.

Eelnõuga antakse PTA-le õigus nõuda veebiliidese²⁵ haldajalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2024/1143 artiklite 26 ja 27 kohase kaitstud päritolunimetuse ja kaitstud geograafilise tähise kaitsega vastuolus oleva teabe eemaldamist (uus § 120¹ lg 1). Eelkõige on siinkohal mõeldud kas veebilehti või rakendusi, mille kaudu tarbijad saavad tooteid internetist osta nagu näiteks osta.ee, Amazon, Facebook Marketplace jms. PTA-le antakse nimetatud õigus üksnes teatud eelduste täitumisel. Nimelt peab tegemist olema teabega, mis on seotud liidus asuvatele isikutele kättesaadavate toodete reklaami, edenduse ja müügiga ning mis on vastuolus käesoleva määruse artiklite 26 ja 27 kohase geograafiliste tähiste kaitsega, mida käsitatakse ebaseadusliku sisuna, nagu on määratletud määruse (EL) 2022/2065 artikli 3 punktis h. Lisaks peavad PTA-l puuduma muud tõhusad riikliku järelevalve meetmed ehk peab olema tekkinud olukord, kus muud järelevalvemeetmed ei ole andnud tulemust. Eelkõige on siinkohal mõeldud olukorda, kus geograafilise tähise kaitsega vastuolus oleva toote müüja ei tee PTA-ga koostööd, ei reageeri PTA pöördumistele ning jätkab geograafilise tähise kaitsega vastuolus oleva toote müüki. Seega esmalt peab PTA siiski pöörama oma meetme müüja enda poole ning kui see tulemust ei anna, pöörduma veebiliidese haldaja poole: viimast muidugi üksnes juhul, kui müüja ise ei ole kõnealuse veebiliidese haldaja. Kui ka see tulemust ei anna, siis võib PTA järgmise sammuna pöörduda internetiühendust pakkuva infoühiskonna teenuse osutaja poole (uus § 120¹ lõige 2) või domeeniregistri haldaja²⁶ või domeeni registripidaja²⁷ poole (uus § 120¹ lõige 3) ettekirjutusega piirata ligipääs vastavale domeenile või domeeninimele. Sisuliselt ei erine viimased võimalused sellest, mida teeb Maksu- ja Tolliamet ebaseaduslike hasartmängude korral²⁸. Ühtlasi vabastatakse eelpool mainitud meetme adressaadid nõude täitmisest tulenevatest võimalikest kahjunõuetest (uus § 120¹ lõige 4). Paragrahvi eesmärgiks on võimaldada PTA-l piirata kaupleva tegevust, kui rikkumise lõpetamiseks puuduvad muud tõhusad võimalused. Säte ei pane jälgimiskohustust infoühiskonna teenuse osutajale ega sideteenuse osutajale.

²⁴ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2022/2065, mis käsitleb digiteenuste ühtset turgu ja millega muudetakse direktiivi 2000/31/EÜ (digiteenuste määrus) (ELT L 277 27.10.2022, lk 1–102).

²⁵ Veebiliides on TNVS § 4 lg 2 kohaselt koostoimes EL määruse artikkel 3 punktiga 15 – tarkvara, sealhulgas veebisait, selle osa või rakendus, mida haldab ettevõtja või mida hallatakse tema nimel ja mille kaudu antakse lõppkasutajatele juurdepääs ettevõtja toodetele.

²⁶ Eesti maatunnusega .ee domeeninimesid haldav organisatsioon on Eesti Interneti Sihtasutus (EIS), kelle ülesandeks on Eesti maatunnusega ja Eestiga seotud tipptaseme domeeninimede haldamine. EIS on Eesti domeenide registriks.

²⁷ Registripidajad on EIS-i poolt volitatud ja akrediteeritud ettevõtted või asutused, kes pakuvad registreerimisteenuseid isikutele, kes soovivad domeeni registreerida. Domeeni võib registreerida nii füüsiline kui juriidiline isik. Registripidaja on tavaliselt internetiteenuse ja serveri majutusteenuse pakkuja. Volitatud registripidajaid on Eestis hetkel üle 40.

²⁸ Vt lähemalt <https://www.emta.ee/et/eraklient/maa-mets-soiduk-kutus-hasartmang/blokeeritud-hasartmangu-internetilehekuljed>.

Analoogne õigus veebilehe blokeerimiseks on hasartmänguseaduses antud Maksu- ja Tolliametile, et piirata juurdepääsu ebaseaduslikule kaughasartmängule (HasMS § 56). Samuti on analoogne õigus Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ametil (edaspidi *TTJA*) tulenevalt tarbijakaitseaduse uuest muudatusest, mis jõustus 2020. a alguses (TKS § 62). 2021. aastal jõustusid ka muudatused, mis võimaldavad turujärelevalveasutustel analoogselt piirata ohtlike toodete korral juurdepääsu sisule või nõuda lõppkasutajale hoiatuse lisamist (TNVS § 56). Lisaks jõustus 2022. aastal muudatus, mis võimaldab TTJA-l nõuda infoühiskonna teenuse piiramist kui selle kaudu levitatakse teavet, mis kihutab näiteks vihkamisele või vägivallale (InfoTS § 13).

Kui PTA pöördub § 120¹ lõike 3 alusel Eesti Interneti Sihtasutuse (edaspidi *EIS*) kui domeeniregistri poole domeeni kustutamise taotlusega, rakendab EIS enda tavapärast kustutamismenetlust ja domeen kustub ära ning seda on võimalik isikutel vabalt registreerida.

Eelnõu § 1 punktiga 39 täiendatakse ELÜPS-i § 123 lõikega 4¹. Muudatuse kohaselt jäetakse toetusraha tagasi nõudmata, kui tagasinõutav summa ilma intressideta ei ületa 100 eurot.

Eelmisel Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika programmiperioodil (2014–2020) oli selline tingimus sätestatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1306/2013²⁹ artiklis 54 ja 1. jaanuaril 2015. a jõustunud ELÜPS-i § 111 lõikes 5 (RT I, 04.12.2014, 3) ning see oli liikmesriikidele otsekohalduv õigusnorm.

Käesoleval programmiperioodil 2023—2027 sellist tingimust Euroopa Liidu otsekohalduvates õigusaktides ei sätestata. Euroopa Komisjoni juhised on liikmesriikidel soovitanud senise praktikaga jätkata ning nende suuniste kohaselt tuleks vastav tingimus õigusselguse huvides sätestada ka riigisisestes õigusaktides. Euroopa Komisjon annab võimaluse ebaolulises ulatuses (ei mõjuta sekkumise eesmärki) toetusõigusliku summa muutumisest tingituna taotleja halduskoormuse vähendamiseks. PRIA jätkaks sellisel juhul senise praktika rakendamist.

Eelnõu § 1 punktiga 40 täiendatakse ELÜPS-i 15. peatükki §-ga 127¹, millega sätestatakse väärtetoote vastutus seoses kaitstud päritolunimetusega ja kaitstud geograafilise tähisega toote asjaomasele spetsifikaadile mittevastavuse ja registreeritud nimetuse turul kasutamise nõuete rikkumisega. Muudatus on vajalik kuna Eesti kehtiv õigus ei ole piisav geograafilise tähisega toodetega seotud nõuete eiramiste ja pettustega võitlemiseks.

Eestis on seoses mitmete geograafilise tähisena registreeritud nimetuse turul kasutamist puudutavate nõuete rikkumisega, on tekkinud vajadus sätestada väärtetoote vastutus. 2016. aastal avastati Tartus Selveri kauplusest Bulgaaria vein, mis imiteeris rahvusvahelise lepingu alusel kaitstud Gruusia veini nimetusega Khvanchkara.³⁰ Tegemist oli Bulgaaria veiniga Kvanzkari, mis imiteeris Gruusia kaitstud geograafilist tähist Khvanchkara nii nime kui ka etiketi poolest. Kõnealune vein oli siltide järgi toodetud Bulgaarias, kuid tegelikult hoopis Hispaanias. Rikkumisega seoses saadeti Eesti ametiasutustele märgukiri Gruusia saatkonnast ja Euroopa Komisjonist. Eestil on kohustus tagada Euroopa Liidu ja kolmandate riikide vahel sõlmitud rahvusvahelistes lepingutes olevate geograafiliste tähistate nimetuste kaitse. Seoses 2016. aasta Gruusia veini rikkumisega kohtus Veterinaar- ja Toiduameti peadirektor ka Gruusia suursaadiku ja Gruusia patendiameti juhiga, et arutada Gruusia veinide ja nende geograafiliste

²⁹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1306/2013 ühise põllumajanduspoliitika rahastamise, haldamise ja seire kohta ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrused (EMÜ) nr 352/78, (EÜ) nr 165/94, (EÜ) nr 2799/98, (EÜ) nr 814/2000, (EÜ) nr 1290/2005 ja (EÜ) nr 485/2008 (ELT L 347 20.12.2013, lk 549–607).

³⁰ Artikkel leitav veebilehelt: <https://majandus.postimees.ee/3846013/gruusia-veini-ostjad-said-petta>

tähiste olukorda. 2021. aastal tuvastas PTA pettuse seoses Ühendkuningriigi poolt registreeritud kaitstud nimetuse Scotch whisky³¹ ärakasutamisega ja hävitati 8479 pudelit mittenõuetekohaseid tooteid.

Lisaks tuvastas PTA 2023. aastal, et Eesti geograafilise tähisega toodete tootja toodab mitmeid registreeritud nimetust kandvaid tooteid, mille puhul ei ole PTA-d enne turule laskmist teavitatud. Ühe toote puhul ei olnud võimalik ka dokumentatsiooni põhjal tagantjärele veenduda tooraine päritolus. Antud tooteid eksporditakse geograafilise tähise logoga ka teistesse Euroopa Liidu liikmesriikidesse ja kolmandatesse riikidesse. On oluline, et nii Eesti turul müüdavad kui ka eksporditavad tooted on kontrollitud enne nende turule laskmist ja vastavad asjaomases spetsifikatsioonis sätestatud nõuetele.

Üksnes sunniraha kohaldamisega ei ole võimalik olukorda alati parandada, sest rikkumine on juba toime pandud ning seda ei saa ettekirjutuses toodud tähtja jooksul heastada ega kõrvaldada. Toodet saab küll müügilt kõrvaldada, kui siiski on kahju geograafilise tähise ebaõigest kasutamisest sündinud ja saadud kauba pakkumisel eelis alusetult saadud. Teatud olukorras nagu näiteks ülalmainitud Scotch whisky juhtumi puhul oleks võinud kaaluda ka kuriteo teate esitamist KarS-i § 209 alusel, sest võis eeldada, et isik oli tegelikest asjaoludest loonud teadvalt ebaõige ettekujutuse varalise kasu saamise eesmärgil. Võib eeldada, et kuriteo koosseis ei ole siiski enamus juhtudel täidetud ja tegemist on pigem hooletu nõuete täitmise tagamisega, mis siiski toob kaasa ebasoovitava tagajärje. Geograafilised tähised tagavad tarbijatele toote autentsuse ja eristavad toodet turul, tagades müügi ja ekspordi kõrgema hinnaga. Oluline on kaitsta geograafilise tähisega toodete tootjate põhiõigusi omandiõiguse valdkonnas ja tagada, et tootjad saaksid õiglast tasu nende jõupingutuste eest. Tarbijatele peaks olema tagatud kaitstud nimetusega toodete ehtsus ja võimalus teha teadlikke valikuid ning osta kindlate omadustega, eelkõige selge geograafilise päritoluga tooteid.

Rahvusvaheliselt tegeleb sellist tüüpi toidupettuste uurimisega Europol ning on alates 2011. aastast edukalt läbi viinud mitmeid nn OPSONi operatsioone võltsitud ja ebastandardsete toidukaupade tuvastamiseks. Europol teeb neis operatsioonides koostööd Interpoli, liikmesriikide asutuste, ELi mittekuuluvate riikide ja erasektori partneritega. Näiteks 2018. aastal avastati Itaalias suuremahuline pettus, mille puhul nimetust „prosciutto“ kasutati võltsitud lihatoodetel. Selle pettuse puhul võltsisid Taanis tegutsenud kurjategijad dokumente ja liha märgistamise templeid, et jätta muljet, nagu toote valmistamiseks kasutatav sealiha pärineks Itaaliast. Lisaks geograafilise tähise nimetusega seotud pettusele, söötsid kurjategijad loomadele keelatud tööstusjäätmeid. Selle juhtumiga seoses vahistati kaheksa isikut.³²

Sellisteks juhtudeks, kui kuriteo koosseis ei ole siiski täidetud, lisatakse paragrahv trahvisumma määraga kaitstud päritolunimetusega, kaitstud geograafilise tähisega ja garanteeritud traditsioonilise toote asjaomasele spetsifikaadile mittevastavuse ja registreeritud nimetuse turul kasutamise nõuete rikkumise korral. Trahvisumma määr on valitud toote nõuetele vastavuse seaduses (edaspidi *TNVS*) kasutusel olevate määrade järgi.

Eesti õigusruumis on toodete üldine turujärelevalve reguleeritud TNVS-i ning asjakohaste valdkondlike eriseadustega. TNVS on toote ohutuse ja nõuetele vastavuse tagamist reguleeriv üldseadus. Samas ei leia TNVS-ist konkreetseid valdkondlikke erinõudeid kõikvõimalikele tootegruppidele nagu näiteks ehitustooted, mänguasjad, kosmeetikatooted jms. Eestis on erineva valdkonna toodete turujärelevalve korraldatud valdkonnapõhiselt. 2021. aastal jõustus

³¹ Artikkel leitav veebilehelt: <https://pta.agri.ee/uudised/havitamisele-laks-8479-pudelit-mittenouetekohast-scotch-whisky>.

³² Ülevaade leitav veebilehelt:

https://www.europol.europa.eu/cms/sites/default/files/documents/opson_vii_report_-_public_version.pdf

TNVS-i muudatus, millega tõsteti toote turule laskmise ja turul kättesaadavaks tegemise tingimuste rikkumisel trahvisumma 3 200 euro pealt 32 000 euro peale. Muudatus oli vajalik trahvimäärade tõsiseltvõetavuse tagamiseks ning sarnaste väärtegude eest ettenähtud karistumäärade ühtlustamiseks. Karistuse kohaldamise üheks põhimõtteks on, et rikkumine ei tohi ennast ära tasuda.

TNVS muudatus ühtlustas ka trahvimäärasid mõnede teiste seadustes toodud sarnaste rikkumiste eest ettenähtud trahvimääradega. Näiteks näeb kehtiv jäätmeseadus ette, et keelatud toote turule laskmise eest on võimalik määrata juriidilisele isikule kuni 32 000 euro suurune rahatrahv. Ka seadme ohutuse seadus näeb hetkel seadme kasutusele võtmise ja kasutamise ning seadmetöö nõuete rikkumise eest juriidilistele isikutele ette kuni 32 000 eurose trahvimäära. Samuti nähakse mõõteseaduse kehtivas redaktsioonis ette kuni 32 000 eurone trahvimäär taatlusmargise võltsimise, võltsitud taatlusmargise müümise ja võltsitud taatlusmargisega mõõtevahendi kasutamise eest.

Eelnõu § 1 punktiga 41 muudetakse ELÜPS-i § 128 sõnastust selliselt, et §-s 127¹ sätestatud väärteo kohtuväline menetleja on PTA.

Eelnõu §-ga 2 muudetakse söödaseadust.

Söödaseaduse § 23 lõiget 1 täiendatakse punktiga 4 ja avardatakse selle seaduse alusel loodud riigi toidu ja sööda käitlejate registri eesmärki toidu käitlejate kohta töhusa kontrolli tagamiseks Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1308/2013, millega kehtestatakse põllumajandustoodete ühine turukorraldus ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrused (EMÜ) nr 922/72, (EMÜ) nr 234/79, (EÜ) nr 1037/2001 ja (EÜ) nr 1234/2007 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 671–854), I lisa IX osas loetletud puu- ja köögiviljade turustamisstandarditele vastavuse üle. Põhjendused on toodud ELÜPS-i § 88 muutmise selgituse juures.

Eelnõu § 3 kohaselt jõustub käesolev seadus 2025. aasta 1. jaanuaril. Seaduse nimetatud kuupäeval jõustumine on seotud kohustusega rakendada hilisemalt 2025. aasta 1. jaanuarist sotsiaalse tingimuslikkuse süsteemi.

4. Eelnõu terminoloogia

Eelnõuga ei muudeta ega täiendada seaduses kasutatavaid termineid ja eelnõu on kooskõlas Euroopa Liidu õiguses kasutatava terminoloogiaga.

5. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu on kooskõlas Euroopa Liidu õigusega. Eelnõu ettevalmistamisel on arvestatud järgmiste Euroopa Liidu õigusaktidega:

- Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2023/2674, 22. november 2023, millega muudetakse nõukogu määrust (EÜ) nr 1217/2009 seoses põllumajandusliku raamatupidamise andmevõrgu ümberkujundamisega põllumajandusliku kestlikkuse andmevõrguks (ELT L, 2023/2674, 29.11.2023);
- komisjoni rakendusmäärus (EL) 2017/1185, 20. aprill 2017, millega kehtestatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruste (EL) nr 1307/2013 ja (EL) nr 1308/2013 rakenduseeskirjad seoses komisjonile edastatava teabe ja dokumentidega ning millega muudetakse mitut komisjoni määrust ja tunnistatakse mitu määrust kehtetuks (ELT L 171 4.7.2017, lk 113);

- Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2021/2115, 2. detsember 2021, millega kehtestatakse liikmesriikide koostatavate Euroopa Põllumajanduse Tagatisfondist (EAGF) ja Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist (EAFRD) rahastatavate ühise põllumajanduspoliitika strateegiakavade (ÜPP strateegiakavad) toetamise reeglid ning tunnistatakse kehtetuks määrused (EL) nr 1305/2013 ja (EL) nr 1307/2013 (ELT L 435, 06.12.2021, lk 1–186);
- Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2021/2116, 2. detsember 2021, mis käsitleb ühise põllumajanduspoliitika rahastamist, haldamist ja seiret ning millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) nr 1306/2013 (ELT L 183, 08.07.2022, lk.23–34);
- komisjoni delegeeritud määrus (EL) 2022/1172, millega täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) 2021/2116 ühtse haldus- ja kontrollisüsteemi osas ühises põllumajanduspoliitikas ning tingimuslikkusega seotud halduskaristuste kohaldamise ja arvutamise osas (ELT L 183, 08.07.2022, lk 12–22);
- Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2024/1143, milles käsitletakse veinile, piiritusjookidele ja põllumajandustoodetele antavaid geograafilisi tähiseid ning põllumajandustoodete garanteeritud traditsioonilisi tooteid ja vabatahtlikke kvaliteedimõisteid ning millega muudetakse määrusi (EL) nr 1308/2013, (EL) 2019/787 ja (EL) 2019/1753 ning tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) nr 1151/2012 (ELT L 2024/1143, 23.04.2024);
- komisjoni rakendusmäärus (EL) 2022/1173, millega kehtestatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/2116 kohaldamise eeskirjad ühise põllumajanduspoliitika ühtse haldus- ja kontrollisüsteemi kohta (ELT L 183, 08.07.2022, lk 23–34);
- komisjoni delegeeritud määrusest (EL) nr 2022/126, millega täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) 2021/2115 täiendavate nõuetega teatavatele sekkumisviisidele, mille liikmesriigid määravad kindlaks kõnealuse määruse kohastes ajavahemikuks 2023–2027 ette nähtud ÜPP strateegiakavades, ning eeskirjadega, milles käsitletakse maa heas põllumajandus- ja keskkonnaseisundis hoidmise (HPK) 1. standardi kohast suhtarvu (ELT L 20, 31.1.2022, lk 52–94).

6. Seaduse mõjud

Eelnõu on vajalik Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika abinõude rakendamiseks. Eelnõu mõjusid on hinnatud Vabariigi Valitsuse 22. detsembri 2011. a määruse nr 180 „Hea õigusloome ja normitehnika eeskiri“ § 46 lõike 1 alusel. Eelnõuga ei kaasne välissuhetealast, sotsiaalset, sealhulgas demograafilist mõju, samuti ei oma muudatused mõju riigi julgeolekule, elu- ja looduskeskkonnale, regionaalarengule ega kohaliku omavalitsuse korraldusele. Ka riigieelarvele muudatustega prognoositavat mõju ei kaasne.

6.1 Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika Eesti strateegiakava aastateks 2023–2027 rakendamine

Sihtrühm

Sihtrühmaks on eelkõige toetuste taotlejad, kes peavad toetuse saamiseks esitama tähtaegselt korrektse taotluse. Jooksva taotlemise eelis voorulise taotlemisega võrreldes väljendub selles, et kuna taotlejal puudub ajaline surve taotlus konkreetseks tähtpäevaks esitada, saab ta taotluse kvaliteetselt ette valmistada. Kui taotluste vastuvõtmine tuleb aasta lõppedes peatada, tekib taotlejal surve esitada plaanitud taotlus igaks juhuks aasta viimaseks päevaks, hoolimata sellest, kas taotlus on põhjalikult läbi mõeldud ja kvaliteetselt ette valmistatud.

Mõjud majandusele, sh ettevõtjate halduskoormusele

Maaelu arengu toetuste puhul jooksva taotlemise katkematu rakendamine vajadusel pikemaks ajavahemikuks kui üks kalendriaasta võimaldab taotlusi esitada jooksvalt, mis tähendab, et kaob surve esitada taotlus tingimata ära aasta viimasel päeval. See omakorda loob eeldused

selleks, et ettevalmistatud taotlused on kvaliteetsemad ja nende menetlemine võtab vähem aega. See omakorda vähendab ettevõtjate halduskoormust, kuna ettevõtjal edaspidi puudub ajaline surve taotluse esitamisel ja suureneb tõenäosus, et taotlus toetuse andja poolt rahuldatakse, kuna ajalise surve puudumise tõttu on võimalik taotlus kvaliteetselt ette valmistada ja seetõttu pole vaja ettevõtjal taotlust uuesti koostada ega esitada. Kui taotlus on läbimõeldud ning põhjalikult ettevalmistatud, siis avaldab see positiivset mõju ka majandusele, sest ilmselt kasutatakse toetusraha otstarbekamalt ja säästlikumalt, sest on olnud piisavalt aega, et toetuse taotlemiseks.

Mõju riigi ja kohaliku omavalitsuse asutuste korraldusele

Kui taotluste vastuvõtmine tuleb aasta lõppedes peatada, tekib taotlejal surve esitada plaanitud taotlus igaks juhaks aasta viimaseks päevaks, hoolimata sellest, kas taotlus on põhjalikult läbi mõeldud ja kvaliteetselt ette valmistatud. See on toonud kaasa suurema töökoormuse PRIA-le, sest taotlused kuhjuvad aasta lõpus, suurenenud ressursivajaduse taotluste menetlemiseks aasta algul. Muudatuse tulemusena jääb ilmselt PRIA töökoormus samaks, kuid hajub ühtlasemalt aasta lõikes, sest muudatuse tulemusena ei ole taotlejad olukorras, kus nad tingimata peavad taotluse esitama aasta viimasel päeval või lühikese taotluse perioodi jooksul.

6.2 Põllumajandustoodete ühise turukorralduse abinõud

Sihtrühm

Sihtrühmaks on eelkõige ettevõtjad (taotlejad ja toetuse saajad ning andmete esitajad).

Mõjud majandusele, sh ettevõtjate halduskoormusele

Muudatus, millega luuakse selge õiguslik alus põllumajandustoodete turuinfo andmete töötlemiseks, avaldab ajapikku positiivset mõju andmeid esitavatele ettevõtjatele sellel hetkel, kui juba esitatud andmeid saab taaskasutada, näiteks ühise põllumajanduspoliitika turukorraldusmeetmete rakendamiseks.

Muudatus, millega täpsustatakse volitusnormi selliselt, et edaspidi puu- ja köögivilja ning piima ja piimatoote pakkumise eest antava koolikava toetuse määra vormi ja suuruse leidmise viisi kehtestab edaspidi valdkonna eest vastutav minister määrusega, avaldab positiivset mõju toetuse taotlejatele, sest võimaldab toetust paremini sihistada (ministri määruse tasandil võimalus reguleerida toetuse määra sätestamise täpsemad alused) ja võtab arvesse koolikava rakendamise riikliku strateegia suuniseid.

Mõju riigi ja kohaliku omavalitsuse asutuste korraldusele

Muudatus, millega luuakse selge õiguslik alus põllumajandustoodete turuinfo andmete töötlemiseks, avaldab positiivset mõju andmete kogujale (Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi hallatav riigiasutus), sest muudatus loob selged alused esitatud andmete kogumise, töötlemise ja säilitamise kohta.

Muudatus, millega viiakse puu- ja köögivilja turustusstandardeid puudutavad õigusnormid vastavusse Euroopa Liidu selle valdkonna uute õigusaktidega võib kaasa tuua PTA töökoormuse suurenemise.

Muudatus, millega võimaldatakse koolikava efektiivsemaks rakendamiseks paindlikumat juhtimist määruse tasandil, ei suurenda PRIA töökoormust, sest koolikava toetuse põhimõtted jäävad samaks.

6.3 Kvaliteedikavad

Sihtrühm

Sihtrühmaks on eelkõige olemasolevad ja tulevased riiklikke kvaliteedikavasid rakendavad tootjarühmad, kvaliteedikavas osalevaid põllumajandustootjaid ja töötlejaid, kes soovivad kvaliteedikava märgist kasutada.

Mõjud majandusele, sh ettevõtjate halduskoormusele

Muudatus, millega edaspidi on kvaliteedikavaga hõlmatud kogu põllumajandustoodete tootmise ja töötlemise ahel, avaldab positiivset mõju ettevõtjate (olemasolevad ja tulevased riiklikke kvaliteedikavasid rakendavad tootjarühmad, kvaliteedikavas osalevaid põllumajandustootjaid ja töötlejaid, kes soovivad kvaliteedikava märgist kasutada) majandustegevusele, sest kvaliteedikavasid puudutavates sätetes arvestatakse senisest enam erinevate põllumajandussektorite spetsiifikat.

Mõju riigi ja kohaliku omavalitsuse asutuste korraldusele

Muudatus, millega edaspidi on kvaliteedikavaga hõlmatud kogu põllumajandustoodete tootmise ja töötlemise ahel, ei avada olulist mõju PRIA või PTA töökoormusele, sest kvaliteedikava põhimõtteid ning sellega seotud regulatsioone ei muudeta vaid täpsustatakse, et kvaliteedikava hõlmab kogu põllumajandustoodete tootmise ja töötlemise ahelat.

6.4 Sotsiaalne tingimuslikkus ja ühise põllumajanduspoliitika abinõudega seotud Euroopa Liidu finantshuvide kaitseks kohaldatavad meetmed

Sihtrühm

Sihtrühmaks on eelkõige toetuse taotlejad ja toetuse saajad.

Muudatuse tulemusena loobutakse tingimuslikkusega seotud kaitsemeetme rakendamise erandist ehk edaspidi ei ole tingimuslikkuse kaitsemeetme kohaldamisel võimalust arvestada 100 euro piiriga ning mitte rakendada kaitsemeetmeid, kui vähendamise või väljaarvamise summa on toetuse saaja kohta kuni 100 eurot. Kuna otsused toetuste saamise kohta tehakse erineval ajal, siis võis tekkida olukord, kus varasemalt tehtud otsuse alusel makstud toetust tuleb ikkagi tagantjärele vähendada ehk toetus asjakohases summas tagasi nõuda. Edaspidi sellist taotlejale ebaselget olukorda ei teki, sest tingimuslikkuse kaitsemeetme kohaldamine ei sõltu vähendamise või väljaarvamise summast. Kui on tuvastatud tingimuslikkuse nõude rikkumine, siis kohaldatakse kohe asjakohast kaitsemeetmeid, olenemata vähendamise või väljaarvamise summast.

Muudatuse tulemusena hakatakse edaspidi rakendama ka sotsiaalset tingimuslikkust, mis mõjutab samuti nii toetuse taotlejaid kui ka toetuse saajaid ning ühiskonda laiemalt, sest sotsiaalse tingimuslikkuse süsteemi rakendamine tõstab ettevõtjate (taotlejate ja toetuse saajate) teadlikkust tööõiguse sätetest ja kaitseb põllumajandussektoris hõivatud töötjate huve.

Mõjud majandusele, sh ettevõtjate halduskoormusele

Tingimuslikkusega seotud kaitsemeetme rakendamise erandist loobumine vähendab eelkõige toetuse saajate halduskoormust, sest muudatusega hoitakse ära arusaamatused ja vained toetuse saajatega, kelle puhul algselt kohaldamata jäetud vähendamisi hiljem ikkagi rakendatakse ning toetus asjakohases osas tagasi nõutakse. 2023. taotlusaastal oli taotlejaid, kellel tingimuslikkuse nõuete rikkumistega seotud vähendamiste summa oli kuni 100 euro ca 120.

Sotsiaalse tingimuslikkuse rakendamisega kaasneb positiivne mõju ühiskonnale, sest süsteemi rakendamine tõstab ettevõtjate teadlikkust tööõiguse sätetest. Küll aga võib sotsiaalse tingimuslikkuse rakendamine suurendada taotlejate halduskoormust, sest lisanduvad täiendavad nõuded toetuse taotlejatele ning need võivad omakorda avaldada mõningast mõju toetuse saaja majanduslikule olukorrale, sest rikkumise korral vähendatakse toetuse saajale makstavat toetust.

Mõju riigi ja kohaliku omavalitsuse asutuste korraldusele

Muudatus, millega loobutakse tingimuslikkusega seotud kaitsemeetme erandi rakendamisest, vähendab PRIA töökoormust, sest erandi rakendamisest loobumine hoiab ära arusaamatused ja vaided toetuse saajatega, kelle puhul algselt kohaldamata jäetud vähendamisi ikkagi kohaldatakse ehk toetus asjakohases summas tagasi nõutakse. Eeltoodu tähendab, et väheneb tõenäoliselt vaiete ja järelepärimiste arv.

Muudatus, millega edaspidi hakatakse rakendama sotsiaalselt tingimuslikkust, suurendab töökoormust nii PRIA-l kui ka Tööinspeksioonil. Tööinspeksioon jätkab küll oma tavapärasest kontrollitegevust, kuid sisemise töökorra muutmine ja andmete vahetamine PRIA-ga eeldab mõlemalt asutuselt lisatööd. Tööinspeksioonile (kontrolliasutusele) lisandub täiendavalt administratiivset koormust, kuna vajalik on leitud rikkumistest vähemalt üks kord aastas teavitada PRIA-t (makseagentuuri). Tööinspeksioon kontrollib aastas ca 100 põllumajandusettevõtet.

6.5 Riiklik ja haldusjärelevalve

Sihtrühm

Sihtrühmaks on eelkõige toetuse saajad, sest edaspidi enam alla 100 euro jäävaid toetusi tagasi ei nõuta. Geograafilise tähisega toodetega seotud pettustega võitlemiseks, sh geograafiliste tähiste kaitse internetis (domeeninimedes), meetmete ja karistustuste rakendamise puhul on sihtrühmaks eelkõige geograafilise tähisega toote tootjad.

Mõjud majandusele, sh ettevõtjate halduskoormusele

Muudatus, millega edaspidi enam alla 100 euro jäävad toetusi tagasi ei nõuta, vähendab toetuse saajate halduskoormust, sest vähenevad menetlustoimingute tegemised kui ka täiendavad vaided ja arusaamatused toetuse saajatega. Muudatus, millega tõhustatakse geograafilise tähisega toodetega seotud pettustega võitlemiseks rakendatavaid meetmeid ja karistusi, suurendab geograafilise tähisega toote tootjatel halduskoormust, sest järelevalvetoimingud muutuvad ja võivad pettuste puhul kaasa tuua rangemad meetmed ja karistused.

Mõju riigi ja kohaliku omavalitsuse asutuste korraldusele

Muudatus, millega edaspidi enam alla 100 euro jäävaid toetusi tagasi ei nõuta, vähendab PRIA töökoormust. Reeglina on tagasinõutav toetuse suurus oluliselt suurem kui 100 eurot, mistõttu selle erisuse rakendamine on pigem erandlik ja seega on selle muudatuse mõju väheoluline. Siiski aitab see erisus hoida kokku aega ja ressursse, vabastades PRIA kohustusest alkatada niivõrd väikese summa tagasinõudmiseks toetuse tagasinõudmise menetlust.

Muudatus, millega tõhustatakse geograafilise tähisega toodetega seotud pettustega võitlemiseks rakendatavaid meetmeid ja karistusi suurendab PTA töökoormust, sest edaspidi on PTA õigus teha ettekirjutus ebaseaduslikku sisu piiramiseks (näiteks geograafiliste tähiste kaitsega vastuolus olevad domeeninimed ja sisu internetis).

6.6 Põllumajandusarvestus

Sihtrühm

Sihtrühmaks on eelkõige andmete esitajad (valimisse sattunud põllumajandusmajapidamised, aruandavad majapidamised) kui ka andmekogujad ja andmete kasutajad (põllumajandusettevõtjad, riigiasutused, METK, PRIA, PTA).

Mõjud majandusele, sh ettevõtjate halduskoormusele

FSDNi lisanduvad majandusnäitajatele keskkonna ja sotsiaalsed näitajad, mis suurendavad valimisse sattuvate aruandvate majapidamiste halduskoormust. Selle vähendamiseks võtab kontaktasutus kõik meetmed, et halduskoormuse kasvu vähendada, mis tugineb METK, PRIA ja PTA koostööl. Selleks taaskasutatakse võimalikult palju juba riigile esitatud andmeid ja rakendatakse erinevaid arvutusmetoodikaid. Samuti kasutatakse eeltäidetud andmevorme, mida andmeesitaja saab vajadusel korrigeerida.

Kuna FSDN andmed on oluline andmeallikas ühise põllumajanduspoliitika rakendamise ettevalmistamisel, siis toob analüüsil põhinev ÜPP põllumajandussektorisse Euroopa Põllumajanduse Tagatisfondi (EAGF) ja Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondi (EAFRD) vahendeid, näiteks perioodil 2023–2027 ca 1,6 miljardit eurot, mis aitab põllumajandussektori sissetulekute stabiilsuse tagamisele ning investeringutoetuste kaudu sektori konkurentsivõime ja jätkusuutlikkuse kasvule. Põllumajandussektori osakaal Eesti majanduses on tagasihoidlik (1,6%) kuid kohaliku toidutootmise mõju avaldub laiemalt elanikkonna toiduga varustamises ning ekspordivõimekuses.

Mõju riigi ja kohaliku omavalitsuse asutuste korraldusele

FSDN kontaktasutuse ja andmekogujate halduskoormus suureneb oluliselt nii kogutavate andmete hulga, kui koormuse hajutamise tõttu kontaktasutuse ja andmeesitajate vahel. Üleminekuperiood FADNilt FSDNile kestab kuni 2027. aastani. Selle ajaga laiendatakse olemasolevat FADN infosüsteemi ja töötatakse välja vajalikud protsessid FSDN andmete kogumise sujuvaks toimimiseks.

7. Seaduse rakendamisega seotud riigi ja kohaliku omavalitsuse tegevused, eeldatavad kulud ja tulud

Seaduse rakendamiseks on vajalik arendada rakendusasutuste (PTA, PRIA, METK) IT-süsteeme. Näiteks andmekorje tagamiseks on METK-il vajalik FSDN infosüsteem arendada. Määruse (EÜ) nr 1217/2009 alusel antavate kahe rakendusaktiga hüvitatakse osaliselt arenduskulud EAGF vahenditest ning suureneb ka andmekorjeks eraldatav summa aruandva majapidamise kohta.

Eelnõuga ei kaasne kulusid ega tulusid kohalikele omavalitsustele.

8. Rakendusaktid

Eelnõuga tehtavad muudatused võivad kaasa tuua toetuste andmisega seotud õigusaktide muutmise. Praegu ei ole veel võimalik välja tuua, mida ja kuidas täpsemalt muuta tuleks. Kindlasti tuleb muuta maaeluministri 21. detsembri 2022. a määrust nr 68 „Maa heas põllumajandus- ja keskkonnaseisundis hoidmise nõuded ning kohustuslikud majandamisnõuded“, kuna sotsiaalse tingimuslikkuse nõuded kehtestatakse nimetatud määruses.

Turuinfo ja põllumajandusliku kestlikkuse andmevõrgu alamregistri loomisega põllumajandustoetuste ja põllumassiivide registri osana tuleb muuta Vabariigi Valitsuse 6. veebruari 2015. aasta määrust nr 14 „Põllumajandustoetuste ja põllumassiivide registri põhimäärus“.

9. Seaduse jõustumine

Seadus jõustub 2025. aasta 1. jaanuaril. Seaduse nimetatud kuupäeval jõustumine on seotud Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika abinõu tegevuste rakendamisega. Seaduse

nimetatud kuupäeval jõustumine on seotud kohustusega rakendada hilisemalt 2025. aasta 1. jaanuarist sotsiaalse tingimuslikkuse süsteemi.

10. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Eelnõu esitatakse eelnõude infosüsteemi EIS kaudu kooskõlastamiseks Rahandusministeeriumile, Justiitsministeeriumile ning Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumile. Seaduse eelnõu esitatakse arvamuse avaldamiseks PRIA-le, PTA-le, METK-ile, Tööinspektsioonile, Eesti Põllumajandus-Kaubanduskojale, Eestimaa Talupidajate Keskliidule, Eesti Kaupmeeste Liidule, Eesti Interneti Sihtasutusele, Eesti Infotehnoloogia ja Telekommunikatsiooni Liidule, riiklikult tunnustatud kvaliteedikavasid rakendavatele tootjarühmadele, MTÜ Aiandusliidule, Eesti Tõusigade Aretusühistule, PTA kehtestatud heakskiidetud tootjate nimekirjas olevatele geograafilise tähisega toote tootjatele.
